

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România 2011-2012

Climata

145
Anul **16**
februarie 2022

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoa

Director imagine: Anton Gagi

literare

Revistă literară și de cultură românească

Fondată: mai 2007

Ion Luca Caragiale

n. 1 februarie 1852 - d. 9 iunie 1912

Climate literare

CUPRINS

Ion Luca Caragiale/ Poezii...3
Gheorghe Valerică Cimpoca/ În căutarea adevărului(62) ...4
Anton Gagiu/ Filozofia mea (x)...6
Elena Buică/ Părerii despre mersul lumii...7
Firiță Carp/ Cel mai...8
Al. Florin Țene/ Revanșa celulei lui Dumnezeu...9
Theodor Codreanu/ Un experiment dantesc...10
Emilia Dănescu/ Poeme...12
Elisabeta Iosf/ Argus printre scriitori...13
Mihai Batog Bujeniță/ Orașul între necesitate istorică și catastrofă ecologică...14
Liviu Pendefunda/ Nodul...17
Constantin Petru Bălan/ O întâmplare adevărată...19
ITHACA/ Colaj liric...20
Ion Iancu Vale/ Poeme...21
Magdalena Albu/ Prima monografie a scolii române din Franța alcătuită de istoricul Petre Turlea...22
George Petrovai/ Filozofia lui Constantin Noica...24
Veronica Balaș/ La ceas de sărbătoare „Glia de aur”...26
Daniela Achim Harabagiu/ Note de lectură Florian Sitaru...27
Dumitru Ichim/ Poeme...28
Martha Eșanu/ Scriitorul Sașa Pană un exponent al avangardei literare românești...29
Șelaru Constantin/ Nașterea unui vânător...30
Anton Gagiu/ In memoriam Grigore Grigore...32
Simon Felix Marțian/ Sonete...34
Nicolae Dina/Actualitatea și modernitatea unui poet „uitat” ...35
Paul Leibovici/ Bacău, Bistrița și Eu...37
Mircea Deciu/ Michail Stignițeanu, poetul mag din Dacia...38
Dan Teodorescu/ Manifestare culturală de prestigiu la Cercul Militar din Iași...39

INFO CLIMATE

Coperta 1

Școala de șoferi „ROȘU”,
cu sediul în Târgoviște
„Calea Domnească“ Nr.334,
(lângă Piese auto „Claunic”)
își continuă activitatea,
într-o nouă formulă de lucru,
și anul acesta.
Telefoane utile:
Conducerea: 0727370009;
0765913705
Secretariat: 0727042360

Vă așteptăm

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE
RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 - PENTRU
DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTRLR022) - USD: RO44BTRLUSD CRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev, Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara, Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada, Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar, Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: Ion Iancu Vale

Redactor șef-adjunct: prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca

Colegiul redacțional: Anton Gagiu, Florea Turiac, George Piteș, Vasile Didoacă Dojana, Ion Teodor Palade, Sebastian Drăgan, Carmen Georgeta Popescu

Fondatori:

Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea, Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamal Mahmud, Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Virginia Mateiaș, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatariilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X

Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni

Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu; Administrare site: Dorin Let

Nenea Iancu

Jalba hoților din închisori

Dați-ne drumul din pușcărie,
Dați-ne posturi,
Cu bune rosturi,
Dați-ne voie la tâlhărie,
C-a sta în lanțuri
Când alții danțuri
Trag fără frică sus la putere,
Și când ei fură
Fără măsură,
E anarhie!... însă... tăcere:
Ei au putere!...

*

Dați-ne drumul, căci, cum se
poate
Noi în catene,
Pe când în pene
Dânșii se umflă, și peste gloate
Pun pungășeala
Și târnuiala?...
Noi stăm la umbră pentru nimica
Și... dânșii fură
Fără măsură
Și, ei sunt liberi!... Nu cunosc
frica,
Nu e nimica!...

*

Dați-ne drumul: e nedreptate
În pușcărie
Ca să ne ție
Colegii noștri! Oh! ce păcate!...
A noastră școală
A rămas goală,
Căci toți elevii au chilipire, Au
berechete,
Grase budgete...

Ion Luca Caragiale - poetul

Iar noi, acilea în amorțire
Stăm în lihnire!...

*

Dați-ne drumul! fără zăbavă!
Dați-ne posturi
Cu bune rosturi,
Dați-ne totul: fiți de ispravă!
La tâlhărie
Țara să fie
Pe mâna noastră a tuturor,
Iar nu voi care
Ați făcut stare
S-o smulgeți singuri
ca din topor!...
Dați-ne drumul cu mare zor!...

Ion Proștul

Era pe vremea când purtau
Cocoanele niște turnuri
Ș-un malacof piramidal
Și alte multe umpluturi...
Ion Ciornei, un țopârlan,
Un românaș de viță veche,
Purtând suman, purtând ițari
Și-o țurcănească pe ureche,
A fost luat la militari...
Da-n loc să dea de greu și el
Ion ajunse vistavoi,
Noroc! la domnul Colonel.
Băiat voinic, făcea de toate:
Era rânduș, spălătoreasă,
Și vizitiu și bucătar,
Și sofragiu și fată-n casă.
Ion putea fi orișice,
Mă rog, și doică-ar fi putut;
Dar moașa casii l-a aflat
Că are laptele bătut.
Așa, Ion cu colonelul
Lucra-ntr-o seară la grăpat.
Când iată doamna înfioată
Sus în balcon s-a arătat.
Ion numaidecât se-ntoarse
Si se opri pe gânduri dus,
Uitându-se plin de mirare
La malacoful cel de sus.
Don'Colonelul îl întrebă:
- Ce te-ai holbat așa, țigane?

- Mă mir, trăiți, don'Colonel,
Mă mir de ce văz la cocoane;
Cu malacofu-așa umflat
Cum poți s-o pupi?
că nu se poate
Nici să te-apropii.
- Măi ce prost! Țigan!
când vreau s-o pup, și-l scoate.
- Și-l scoate? a răspuns Ion;
- Așa ți-e vorba?... A-o-leu!
- Așa, trăiți, don' colonel...
Așa... o pup și eu!

Magnum mophtologicum

Un împărat își puse-n gând
Să facă-o mare carte,
În care vorbele pe rând
Să aibă toate parte.
Voia un falnic monument,
Un magnum oarecare...
Atunci chemă pe un bătrân,
Limbistul cel mai mare —
Un om ce știe pe de rost
Nu numai ce-i pe lume,
Ci câte se petrec și-n cer
Din fir în păr anume —
Și-i zise: "Știu, de istorie
De mult că te-ai lăsat
Și că d-acuma numai limbii
Pe brânci te-ai consacrat...
Fă-mi dar și mie ce te rog,
Te voi plăti cu aur,
Posterității să lăsăm
Un magnum, un tezaur."
"Prea bucuros, măria-ta,
Primesc ce-ați poruncit,
Și, ca să dau dovezi de limbă,
Mă simt prea fericit."
Și s-a pornit bătrânul-atunci
La lucru cu ardoare...
Dar, vai! păcat! s-a-nțepenit
Cu limba în a mare.
Oricum, noroc că-i spiritist —
Lucrarea lui înaltă,
Speranță-avem: o va sfârși
Din lumea cealaltă...

În căutarea adevărului (63). Un pas către eternitate

„Dumnezeu ne va ajuta și pe noi care sărbătorim boboteaza”, Părintele Dumitru Stăniloie

Gheorghe Valerică CIMPOCA

Prof.dr. Gheorghe Valerică CIMPOCA

Sfințirea apei de bobotează, pe 6 ianuarie 2022, are o însemnătate aparte pentru noi românii, deoarece, în timpul stropirii cu apă sfințită de către preoți s-a produs un miracol. La atingerea cu apă sfințită, luată și aruncată de preoți din potirul de argint în care a fost sfințită, eu am simțit că s-au deschis cerurile și asupra mea s-a revărsat o ploaie caldă, ploaie care a venit venit din neant și a căzut asupra tuturor participanților. O pace s-a așternut peste toți. Dispăruse total frica de virusul care a invadat planeta de peste doi ani și care era de neoprit. Ne-am botezat cu toții, ca în fiecare an, cu apa ce s-a transformat în lumina cea adevărată. Fie ca această însușire să ne facă să pricepem a o pune în practică spre desfacerea noastră din cătușele întunecimii, din bezna îngustă și neagră, unde singuri, de proști și răi ce suntem, ne-am zidit! Se dovedește, încă o dată, că Creația reprezentată de Sfânta Treime, este în măsură să îndeplinească, nu doar nevoile fizice ale omului, ci și elementele naturii care pot fi și surse de har și de vindecare, pentru că noi ne închinăm Domnului Vieții. Apele sfințite de bobotează se întind pe toată planeta și au efect asupra întregii vieți: atât a oamenilor cât și asupra plantelor și animalelor.

„Boboteaza este pentru noi creștinii o mare sărbătoare: ni-L arată pe Hristos intrând deplin în activitatea Lui mântuitoare, publică, primind în acest scop mărturia Treimii. Hristos s-a botezat ca să arate că-și însușește toate ale noastre, că este aproape de noi și că, primind Botezul în apa Iordanului, El este unul din Sfânta Treime. Sărbătoarea Bobotezei este o sărbătoare a lui Iisus Hristos, dar este și un anunț al sărbătorii noastre, al sărbătoririi botezului nostru, un anunț al iubirii lui Dumnezeu față de oameni prin Fiul Său. Treimea s-a arătat atunci și Treimea este dovada iubirii care există din veci și până în veci. La fundamentul existenței nu este o esență inconștientă, ci este un Dumnezeu al iubirii, un Dumnezeu în trei Persoane, un Tată, un Fiu – și cine iubește mai mult decât un tată, și cine răspunde mai mult iubirii acesteia decât un fiu?

Iubirea aceasta este din veci și ca iubirea aceasta să fie desăvârșită, Tatăl vrea să mai aibă și pe un al treilea, care să se bucure împreună cu El de Fiul Său, și Fiul să îl aibă pe acest al treilea ca să se bucure împreună cu El de Tatăl Său. Atunci este iubirea perfectă: iubirea în trei; din semnul și din puterea acestei iubiri ne botezăm noi. Primim puterea să ne iubim și noi pe noi, așa cum se iubesc Persoanele Sfintei Treimi. Primim puterea să ne iubim nu numai unul câte unul, ci să-i iubim pe toți oamenii, pentru că fiecare poate deveni un «tu» al nostru. Asta e creștinismul: religia iubirii. De aceea Boboteaza este o sărbătoare mare, foarte populară, o sărbătoare în care se sfințesc apele, și prin ape se stropesc oamenii, aducând sfințirea iubitoare a lui Dumnezeu prin această apă, pe care a sfințit-o Fiul lui Dumnezeu ca om, botezându-se în apele Iordanului. Să fim conștienți că Dumnezeu ne va ajuta și pe noi, care sărbătorim Boboteaza, sfințindu-ne prin puterea Lui, prin apele Lui, prin natura Lui.”

(Părintele Dumitru Stăniloie).

În fiecare an, la Bobotează, se săvârșește slujba de sfințire a apelor în amintirea faptului istoric al botezului lui Hristos, dar și pentru a sfinți și a binecuvânta întreaga natură, revărsând asupra ei deplinătatea harului lui Hristos, prin mijlocirea apei sfințite. Pentru a sublinia amploarea acestei slujbe, este obiceiul ca ea să se săvârșească în afara bisericii, lângă un izvor, un râu, sau fântână, indicându-se, astfel, dimensiunea cosmică a slujbei prin care Biserica vrea să sfințească toată firea, prin darul Sfântului Duh și stropirea cu „apa mântuirii”. Apa, spune Sfântul Vasile cel Mare, este elementul în care și din care s-a născut viața de pe Pământ. În tot cuprinsul Scripturii, apa joacă un rol foarte important și „mistic” în existența umană și în relația omului cu Creatorul său. Botezul lui Hristos a însemnat și o sfințire a lumii, o dată pentru totdeauna. La Iordan, Hristos a alungat răul din apă și, prin ea, din întreaga fire. Prin această sfințire, apele Iordanului au dobândit chipul tainic prezis de profeții Vechiului Testament, devenind imaginea izvoarelor mântuirii (Isaia 12, 3). Odată sfințită, apa devine simbolul Duhului, care-l recrează pe om din apa botezului, pentru împărăția cerurilor și semnifică întreaga creație, izbăvită și sfințită de Dumnezeu. Apa are capacitatea de a aduce moartea, așa cum citim în episodul potopului (Facerea 6), sau de a aduce viața, așa cum se

deduce din episodul în care Moise lovește piatra cu toiagul, iar aceasta izvorăște apă pentru pribegii însetați. Dacă apele Mării Roșii s-au despărțit, permițând evreilor să treacă în siguranță și astfel, protejând viața, aceleași ape s-au prăvălit asupra faraonului egiptean și a armatei lui, înecându-i. În Noul Testament, vedem apa devenind mijlocul prin care Sfânta Treime s-a descoperit, în timpul Botezului lui Iisus. Într-un cuvânt al său la praznicul Botezului Domnului, Sfântul Ioan Gură de Aur spune că în ziua în care Iisus s-a botezat, a sfințit și firea apelor. În ziua praznicului toți aceia care iau apă sfințită și o duc la casele lor unde o țin câte un an sau doi, apă care nu se strică, din contră își păstrează proprietățile binefăcătoare asupra vieții. Dimensiunile cosmice ale sărbătorii încap în mod apofatic în fiecare celulă umană, în care apa este mediul vieții, iar apa sfântă realizează transferul de la pământ la cer și devenirea într-o ființă a omului. An de an, noi creștinii, mergem și participăm la sfințirea apei oriunde ne găsim. În binecuvântarea apei din ziua de Bobotează, cerem și ne rugăm ca scopul inițial al apei, ca sursă de viață, binecuvântare și sfințenie să ne fie descoperit nouă atunci când o bem. An de an, fiecare participant la slujba de Bobotează face parte și este martor la sărbătoarea în care comunitatea eclesială se unește cu stihii cosmice pentru a intra în sfera de har al Iubitorului de oameni, Sfințitorul creației și al umanității. Este în primul rând o evocare a unui eveniment mântuitor care a avut loc acum aproape 2000 de ani, în care fiul lui Dumnezeu întrupat a mers și și-a plecat capul în fața Sfântului Ioan Botezătorul, pentru a fi botezat în apele Iordanului. Este un gest suprem de smerenie și de slavă, unire dintre măreția Dumnezeului cerurilor și Omul plecat, plin de iubire pentru oameni, gata să moară pentru cei pe care-i iubește de o veșnicie. În fiecare an, de Bobotează, există o dorință irezistibilă de a cerceta tot ceea ce ne așează esențial într-un raport realist față de eternitate și ne apropie cu fiecare pas către „viața veșnică”, care nu este o entitate artificială și se deosebește de orice formă speculativă. Viața veșnică este încununarea dorinței de a regăsi paradisul pierdut prin trăirea duhovnicească a legăturii cu Dumnezeu. Putem defini această năzuință ca dragoste pentru bunătate și armonie, daruri dumnezeiești, înțelese de noi ca idealuri pozitive, ușor de conceput, chiar dacă nu suntem oricând gata să le concretizăm în acțiunile cotidiene. Căutarea vieții veșnice constituie, și acest fapt este fundamental, exprimarea chemării dumnezeiești, a dragostei divine implicată în mod absolut pentru reabilitarea definitivă, ireversibilă, a condiției umane. Dumnezeu ne insuflă dragostea pentru veșnicie, ne-o face cunoscută pentru a o identifica în sensul unei singure opțiuni, care rămâne, definitiv și obiectiv, unica alternativă. Credința în Dumnezeu și faptele bune sunt altceva decât simple forme de activitate conștientă. Ele poartă pecetea

divină și din acest motiv sunt pentru noi izbăvitoare, calea eternă, sigură și garantată, a reîntoarcerii noastre în paradis. Botezul în Iordan este un act cosmic, a cărui semnificație este universală în sensul plinar al termenului. Acolo, în apele Iordanului, se reîntâlnesc cele dumnezeiești și cele omenești, acestea sunt aproape, pentru prima dată, atât de aproape pe pământul odinioară neîncăpător pentru Cain și Abel. Se reface ceea ce Adam și Eva au desfăcut odinioară, cerul cu stelele sale îndepărtate se apropie, ajunge lângă oameni în apoteoza iubirii divine. Prezența Sfântei Treimi peste valurile liniștite ale Iordanului sunt semnul că pacea, frumusețea, generozitatea ne-au fost dăruite nouă pentru a le păstra, respecta și înmulți. Depinde de noi să fim darurile cele vii, fiindcă, uitând ceea ce este cu adevărat important, nerespectând starea de sfințenie primită ca dar în ziua Bobotezei, ne facem nouă și doar nouă, rău și nedreptate. Universul întreg, prin apa sfințită, prin atingerea de Trupul lui Dumnezeu, devine Potir preales în care Duhul cel plin de iubire nemuritoare produce schimbarea metabolismului nostru ceresc, unindu-se cu noi în chip negrăit, transformându-ne în dumnezei după har. Apa ca materie euharistică este vehicolul oceanului nemuritor, al apei de lumină a harului ceresc, care umple lumea cu iubire și o afierosește către nemurire. Omul modern s-a îndepărtat mult de sfințenia primită la botez și este mai preocupat de viața materială. El a pierdut din vedere propriile aspirații și anume apropierea de Dumnezeu și de viața veșnică. S-a înscris pe o orbită care nu-i este favorabilă pe termen lung și de aceea îi trebuie o forță ca să-i schimbe direcția. Această forță este la îndemâna fiecăruie și constă în a înțelege planul divin la care li se cere participarea, a conștientiza iubirea Lui nemărginită, dorința Sa ca toți oamenii să fie înțelepți, să aleagă binele ca opțiune liberă spre un „bine” al dialogului cu Dumnezeu. Viața omului e deasupra începutului și sfârșitului pământesc. (Va urma).

PS. La nci o lună de la Bobotează, au apărut și veștile bune și anume că virusul sars cov 2, denumit COVID 19, care acționa pe planetă de la sfârșitul anului 2019 și care a făcut milioane de victime, a scăzut în acțiunea lui ucigătoare și va dispărea. Încet, încet, oamenii de pe întreaga planetă vor revenii la activitățile normale de zi cu zi. *Dar, dacă oamenii nu-și vor revizui atitudinea și comportamentul față de semenii lor și asupra întregii naturi, vor întâmpina crize din ce în ce mai multe și mai crunte. Dacă nu vor dispărea atitudinile omului de: plăcere, acaparare, putere, îmbogățire, ucidere a aproapelui pentru a-și atinge scopurile; specia umană va fi pe cale de dispariție pe planeta Pământ.*

Va urma

FILOZOFIA MEA (X)

Anton GAGIU

Pe oricine înfricoșează „lumea de dincolo”. Așa cum se spune: nu pentru ceea ce e posibil să găsești acolo, ci pentru veșnicia ei. Dar trebuie să gândești că sfârșitul este ireversibil, că el este indubitabil încorporat în viața ta ca o etapă a ei, din păcate ultima. Dar totuși nu te poți împăca cu această stare de fapt. Și acest aspect este în

firea lucrurilor, face parte din construcția umană și așa mai putea spune din cea creștină, deși religia ne pregătește de timpuriu pentru așa ceva. Un mare filozof francez Rene Descartes spunea că moartea „trebuie privită ca pe ieșirea dintr-o încăpere care a fost cuprinsă de flăcări unde prezența ta e de prisos”. Aici însă ar putea fi vorba de o ieșire impusă de situație, involuntară, dar să vorbim de o ieșire voluntară, adică de una în care plecăm de bună voie, poate la termen (când suntem chemați) sau mai devreme (când nu suntem chemați), atunci când prezența noastră aici „e de prisos” cum spune filozoful. Încăperea aceasta cuprinsă de flăcări ar putea însemna: societatea însăși, familia (o anumită situație a acesteia), poate o persoană sau un grup de persoane, o boală gravă, o situație fără ieșire, suprasaturația de greutate, teama de suferință, teama de o persoană, pierderea controlului de moment, tulburări fără scăpare, dezzechilibre, dezamăgire cruntă produsă de persoane sau de o stare de fapt și încă multe situații de acest fel. Catalogul acestora poate fi ca o listă de cumpărături pentru sărbători. Întreb: nu ați simțit sau nu simțiți că o anumită persoană cu care respirați același aer pe această planetă vă produce greața umană numită lehamite care vă îndeamnă să treceți... dincolo? Mi s-a întâmplat de multe ori și am simțit că dacă acest lucru s-ar întâmpla atunci, adică în momentul critic, nu așa avea niciun regret, pentru că sigur acea persoană care-mi produce acel sentiment de durere psihică nu va fi cu mine dincolo, adică așa fi eliberat, e libertatea de a fugi de insuportabil. Numai pentru această situație și trecerea dincolo ar trebui privită altfel, adică din alt punct de vedere, nu ca pe o părere de rău, ci ca pe o binefacere, aceea prin care ne eliberăm de blestemul de a trăi împreună cu impostorii. Pentru că numai blestem poate fi acesta prin care impostorii apar lângă noi ca ciupercile

după ploaie și suntem obligați să conviețuim cu ei, să-i suportăm zi de zi, ba uneori să le urmăm regulile impuse de la înălțimea prostiei. Nu există pedeapsă mai mare dată de Dumnezeu decât aceea de a te lăsa condus de prostie. Și cel mai mare neajuns al acestor vremuri este acela că, ea, prostia nu-și dă seama de acest lucru, crede că merită, chiar merită să fie acolo unde este, să creeze orbite pe care să graviteze sclavii propulsați de ea spre niciunde. Prostocrația creează întuneric. Unde mai există așa ceva? Dante Aligheri a spus că în Infern. Și poate nu numai acolo. Cine mai vrea să rămână într-un Infern globalizat sau cu tendințe certe de globalizare? Pe omul de rând îl interesează viața de zi cu zi, nu ineptiile spuse de nu știu ce vedetă, nu aberațiile unor așa ziși politicieni care își măsoară cultura în microni, puțini microni, iar acum poate la unii în... omicroni. Iar viața aceasta pentru unii e cruntă, adică luptă zi de zi să supraviețuiască. Știți ce înseamnă acest cuvânt? Numără bănuții care au mai rămas în sertar și se întreabă: ce poate face cu ei? Medicamente? Pâine? O spinare de pui? Un os de porc? Un kilogram de cartofi? Nu, nu Doamne, nu se poate din fiecare. Ia medicamentele trebuincioase și o spinare de pui. Atât și... ajunge pentru o zi. Se roagă la Dumnezeu să nu vină scadența la facturile cu energie, pentru că apoi multe... multe zile se gândește la mâncare, doar se gândește. Sau ca în poveste ajunge o pâine și... un urciur de apă că oricum e rece pe vremea aceasta. Și în jurul nostru toată lumea vorbește numai despre război. Unul spune că: „nu se pune problema dacă începe, ci când”, zice el. Probabilitate nu mai există. Și Albert Einstein asta nu putea să-și vadă de treaba lui? Cui mai folosește teoria asta, dacă nu este valabilă în orice împrejurare? A devenit lumea un coșmar fără sfârșit încât să simți că indiferent în ce direcție apuci drumul pe care-l parcurgi e plin de pericole? Se pare că... da și din păcate acestea nu pot fi ocolite, pentru că nu ai variante. E ca și cum te-ai afla într-o încăpere cuprinsă de flăcări: ușa blocată, doar fereastra este o alternativă. Da, dar încăperea e la etajul patru. Riști. Sari de acolo, mai bine două picioare rupte, decât o viață spulberată. Nu este un raționament al unui om disperat, ci al unuia cu o singură speranță, și aceea șubredă. Da, dar totuși e ceva, mai mult decât nimic. Gândesc că întotdeauna fiecăruia dintre noi în împrejurări dificile tot ne mai rămâne o speranță. E nevoie doar de puțină răbdare, apoi chibzuința de a pași cu încredere pe bârna îngustă a vieții și poate la capătul ei speranța se împlinește.

Filosofia lui Constantin Noica, generoasă sursă de frumuseți și prețuri noi

George PETROVAI

Rămân la părerea că nu trebuie să citești toată opera unui filosof sau scriitor pentru a cunoaște acel ceva semnificativ, care constituie nucleul personal-diferențiant al operei/gândirii sale, implicit contribuția acestuia la sporul culturii naționale și universale. Da, căci în pofida justei opinii a lui Confucius din urmă cu două milenii și jumătate, cum că „Nu poți să deschizi o carte și să nu înveți ceva” (nobilă invitație făcută semenilor din toate timpurile de-a se instrui neconținut prin studiu individual, chiar și atunci când cartea valoroasă, precum în aberanta noastră epocă submediocră și hipertehnologizată, este nemilos agresată de maculatura înfloritoare și cu îndreptățite pretenții la „nemurirea” de tip consumerist), se subînțelege că niciun trăitor în nătânga civilizație a bombardamentului informațional nu poate să citească tot ce se tipărește, motiv pentru care locul culturii temeinică și anevoioase, adică făcută cu esențiala contribuție a ochiului, a fost luat de informația după ureche (la propriu și la figurat).

La drept vorbind, își spun descurcăreții robi ai triadei consum-comoditate-confort, ce rost are să deschizi zeci de cărți și să citești mii de pagini pentru niște informații, pe care atotputernicul (dar este el și atotștiutor?) internet, ți le oferă la țanc pe tava involuției moral-intelectuale?

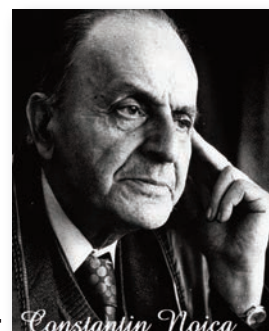
Taman așa, doar că informația dobândită din cărți, cu efort și pasiunea de-a ști, este nepieritoare și-l ajută pe temerarul în cauză să-și înalțe atotumanul edificiu al culturii veritabile, pe când nesigura

informație luată de-a gata de pe internet, n-are nimic de-a face cu cultura temeinică, ci doar îi asigură utilizatorului necesarele abilități temporare, care cu necesitate îl definesc pe semidoct sau pe falsul cult...

Dacă la toate acestea se adaugă amețitoarea prolificitate a unor condeieri (Lope de Vega a scris 2200 de piese de teatru, din care s-au păstrat „doar” 480, Balzac a asigurat nemurirea Comediei umane prin 95 de lucrări terminate – romane, nuvele și eseuri, Alexandre Dumas a scris peste 250 de romane, tot cam atâtea romane polițiste l-au făcut celebru în branșă pe belgianul Georges Simenon, mai „modeștii” Jules Verne și H.G. Wells ne-au lăsat – fiecare în domeniul său literar-artistic – câteva duzini de romane, impresionanta fișă de autor a lui Nicolae Iorga cuprinde sute de cărți și peste 10.000 articole etc.), atunci suntem siliți de factorul timp și de limitele noastre mentale să pătrundem în universul ideatic al unui gânditor, scriitor sau om de știință cu ajutorul operelor sale reprezentative: Etica în cazul lui B. Spinoza, Așa grăit-a Zarathustra la Fr. Nietzsche, Ființă și timp (Sein und Zeit) la Martin Heidegger, monumentul Divina comedie în opera dantescă, piesele Hamlet și Regele Lear în formidabila operă shakesperiană, inegalabilul roman Don Quijote de la Mancha în ansamblul operei cervantine, Faust în ampla operă goetheeană, romanele Moș Goriot și Eugénie Grandet în colosala operă balzaciană, Doamna Bovary la Gustave Flaubert, Luceafărul la M. Eminescu și pentru întreaga cultură română, epopeea Război și pace în admirabila operă tolstoiană, Frații Karamazov în senzaționalul buchet de romane și nuvele dostoevskiene etc.

A nu se da uitării grupul scriitorilor eminamente necantitativi (Alexandre Dumas-fiul, Mateiu I. Caragiale, Giuseppe Tomasi di Lampedusa), nemurirea acestora în literaturile franceză, română și italiană, ba chiar și în cea universală, fiind asigurată de cartea lor reprezentativă: Dama cu camelii în cazul francezului, Craii de Curtea-Veche în cel al lui Mateiu, fermecătorul roman Ghepardul în cazul italianului (a scris doar această nepereche carte, imposibil de încadrat într-un anumit curent literar).

Întrucât sintagmele „fratele fiului risipitor” și „fratele Alexandru” constituie armătura conceptual-creștină a celor două scrieri noiciene (Jurnal filozofic

și Rugați-vă pentru fratele Alexandru), cuvine-se să intrăm în substanța lor intimă:

1) Importanța primei sintagme („fratele fiului risipitor”) rezultă cu claritate și autoritate auctorială din ultima meditație a Jurnalului: „Revăd tot Jurnalul. Ce închide el, în fond? Numai două lucruri, două mituri proprii: mitul Școlii și mitul Fratelui. Și poate că nu sunt nici măcar două, ci e unul singur. Căci sunt eu însumi Fratele, care caută, prin Școală, împăcarea cu lumea: cu fiii ce vin, cu fiii ce pleacă în lume...”

2) Fiind Fratele nu doar mitul gânditorului modern, ci – prin extensie – al întregii lumi absurde în care acesta se vede ostracizat, dar un mit care-și trage seva eliberatoare și mântuitoare din admirabila parabolă evanghelică cu fiul risipitor, firește că deținutul politic Noica simte trebuința filosofico-creștină să-l activeze la cât mai mulți „frați Alexandru”. Iar acest laitmotiv cu Alexandru, ne spune autorul în Prefața la opusculul Rugați-vă pentru fratele Alexandru, are la bază următorul fapt real: „Spre sfârșitul celui de-al doilea război mondial, o mânăstire de maici din Moldova a fost ocupată de trupele sovietice biruitoare. Maicile au căutat refugiu în alte locuri. La întoarcerea lor au găsit un bilet pe care stătea scris: «Comandantul trupelor care au ocupat mânăstirea vă declară că a lăsat-o neatinsă și vă cere să vă rugați pentru sufletul său». De atunci, la fiecare serviciu religios este pomenit numele lui Alexandru”.

De unde stăruitorul îndemn al autorului, ca noi toți cititorii (și nu numai) să ne rugăm pentru fratele Alexandru („Rugați-vă pentru fratele Alexandru! Roagă-te și tu, cititorule, căci numele nu privește doar pe comandantul trupelor victorioase, ci numele îi privește pe toți ceilalți frați Alexandru, biruitori nesiguri și ei”), de unde și extraordinarul titlu al acestei cărți atotrugătoare și atotiertătoare, fie că este vorba de biruitorul frate EU („deocamdată fratele EU e marele beneficiar”), de îndestulatul om modern sau de nefericitul Marx: „Rugați-vă pentru sufletul fratelui Karl. Rugați-vă pentru the Big Brother”.

Deși este o carte cu personaje, întâmplări și amintiri din detenție (putem s-o numim condensata replică românească postbelică la romanul dostoievskian Amintiri din casa morților), opusculul Rugați-vă pentru fratele Alexandru nu duce lipsă de memorabile cugetări: „Socialismul e pentru cei bogați, nu pentru cei săraci”, „Nu se poate trăi fără valori și fără un sens de adevăr”, „(...) tot ce e progres

în umanitate s-a făcut împotriva selecției naturale”, „Ce preț are viața dacă nu ai acces la infinitezimalul ei?”, „Umanitatea a avut noroc că n-a încercat nimeni să realizeze Republica lui Platon: totalitarismele veacului nostru sunt un nimic pe lângă ea”, „Reușita banului e tristă”.

Dar marele câștig gnomic-spiritual pentru cititor este Jurnalul, cu delicioasele lui cugetări de ordin general („Oamenii mari fericesc pe copii, regii pe cei săraci și fratele fiului risipitor pe fiu”, „Omul e ceva ce se definește neconținut”, „Eroarea lui Narcis e de a fi perfect. E singura lui imperfecțiune”, „Numai femeile știu să iubească”), cu cugetări „decupate” din generoasa noastră înțelepciune populară („E o obsesie a seninătății în conștiința românească”, „Păcatele-s pe oameni, nu pe butuci”, „În inima smeritului șade dracul grecește”, „Banul te neodihnește”), cu cugetări despre filosofie („Filozofia nu este posibilă decât în oraș, printre oameni, pe piețele acelea de care nu se dezlipea Socrate”, „Setea Unului de a se pierde și setea Multiplului de a se readuna”, „Una din principalele certitudini ale filozofiei izvorăște tocmai din faptul că omul e ființă căzută și mărginită”, „Libertatea de a fi absurd stă la originea filozofiei”, „Viața ca totalitatea de fiecare clipă”, „Sentimentul muzical al lucrului filozofic”, „Neantul e mai rațional decât ființa”, „Câteodată mi se pare că știu ce este filozofia: e aventura universalului când devine particular”) și cu înălțătoare cugetări morale („Toată viața noastră morală încape aici: între fiul risipitor și fratele lui”, „Suntem în țara lui Cain, în care Abel n-a murit încă de tot”, „Toate miturile țin, poate, de mitul căderii”, „E de neînțeles cum pot vedea unii simplă morală în concepția biblică”, „Creștinismul e dragoste”, „Nu poate fi împotriva democrației decât cel ce crede în Dumnezeu”), dar mai ales cu inspirate cugetări despre Școală („Gândul Școlii, al celei unde să nu se predea nimic, mă obsedează, „O școală în care profesorul nu învață și el, e o absurditate”, „Școala e bună, spunea Nae Ionescu, cu condiția să n-o iei în serios”, „Aștept la Școală pe tânărul timid”, deoarece „Există ceva neprețuit în timiditate: păstrează”), respectiv cu desfătătoare cugetări despre fiul risipitor (unii dintre noi) și fratele acestuia (oricare dintre noi): „Sunt două ipoteze: sau fratele este duhovnicul Fiului, sau Fiul este duhovnicul Fratelui”, „Fiul risipitor n-ar fi plecat în lume dacă-și întâlnea învățătorul”, „Fratele fiului risipitor ar fi plecat în lume dacă întâlnea un învățător”.

Revanșa Celulei lui Dumnezeu sau la revache de Dieu

AL. Florin ȚENE

La începutul secolului XX elitele intelectuale influențate și de ideologia marxistă credeau că modernizarea economică, descoperirile științifice și dezvoltarea socială v-a duce la o diminuare a importanței religiei în viața oamenilor. Această tendință era acceptată de toate părțile. Laicii care stăruiau asupra modernizării aclamau măsura în care știința, raționalismul și pragmatismul eliminau superstițiile, miturile și ritualurile, care formau esența religiilor din secolul nostru. Pe de altă parte, conservatorii sunt îngrijorați și avertizează în legătură cu consecințele dezastruoase dacă dispar religiile și instituțiile care îndrumă și promovează morala în rândul individului și al societății. După aceștia, dispariția religiilor ar urma anarhia, depravarea și o suminare a civilizației, a vieții morale. T.S. Eliot (în *Idea of a Christian Society*, New York, Harcourt, Brace and Company, 1940, p.64.) spunea „Dacă nu-l vreți pe Dumnezeu (și Dumnezeu este gelos), ar trebui să vă închinați lui Hitler sau lui Stalin”.

Scriam în câteva eseuri, publicate în anul acesta, despre Celula Dumnezeu. Aceasta fiind conștiința și memoria omului, provenită din prima celulă vie din ciorba Oceanului Primordial, și care s-a transmis prin lanțul trofic la om prin procese chimice deosebite. Practic aceasta este Dumnezeu. Când ne rugăm, sau ne închinăm, o facem către conștiința noastră, nu unei persoane sau forță exterioară.

În prezent s-a dovedit că aceste speranțe temeri ale credincioșilor sunt neîntemeiate. Modernizarea economică și socială a devenit globală ca scop în satul denumit Pământ, și în același timp, s-a produs o renaștere globală a religiei. Această renaștere, pe care Gilles Kepel a numit-o la revache de Dieu, iar eu o numesc Revanșa Celulei lui Dumnezeu, s-a manifestat pe toate continentele, în toate civilizațiile și în aproape toate țările. Kepel a atras atenția că la mijlocul anilor 1970 tendința de laicizare și de conciliere a religiei cu laicismul s-a inversat. A apărut o nouă abordare religioasă, care nu mai are ca scop adaptarea la valorile laice, ci redarea unui fundament sacru organizării societății - la nevoie, schimbând societatea. Această idee, exprimată într-o multitudine de forme, această abordare pleda pentru abordarea modernismului care

eușuase și ale cărui regres și impasuri puteau fi puse pe seama rupturii de Dumnezeu, adică de conștiință și memorie, mai pe scurt de Celula lui Dumnezeu. Subiectul nu mai era aggiornamento (de actualitate) ci o doua evanghelizare a Europei, scopul nu mai era modernizarea Islamului, ci islamizarea modernității. Așa scria Jean Bourgeois-Pichat în „Le nombre des hommes: Etat et prospective.”

Această renaștere religioasă înseamnă, în parte, expansiunea anumitor religii, precum ortodoxia și islamul, care au câștigat noi adepți în societăți unde aceștia nu existaseră mai înainte. În această perioadă se constată o întoarcere a oamenilor la religiile tradiționale ale comunităților în care trăiesc, cărora le-au conferit o nouă vigoare și o nouă semnificație. În creștinismul occidental, în islamism, iudaism, hinduism, budism și ortodoxia românească, grecească și rusească s-a constatat o creștere a sentimentului religios, a importanței religiei și a practicii religioase la credincioșii care altădată se manifestau ocazional. În majoritatea acestor religii, au apărut mișcări fundamentaliste care s-au consacrat purificării doctrinelor și instituțiilor religioase și remodelării comportamentului personal, social și politic, în conformitate cu dogmele religioase. S-a constatat că mișcările fundamentaliste sunt puternice și au un impact politic semnificativ. Totuși, ele sunt doar voalul de suprafață ale unui curent religios mult mai amplu și mai fundamental, care dă o nouă formă vieții umane, la sfârșitul secolului XXI. Renașterea religiei în întreaga lume merge mult dincolo de activitățile extremiștilor fundamentalisti. În cultura confucianistă laică, renașterea culturală ia forma afirmării valorilor asiatice, dar, în restul lumii, ea se manifestă prin afirmarea valorilor religioase. Așa cum remarcă George Weigel: „delaicizarea lumii este una dintre relațiile sociale dominante de la sfârșitul secolului XX”, în *Religion and Peace: An Argument Complexified*. *Washington Quarterly*, 14 din primăvara lui 1991, p.27.

Ubicuitatea și importanța religiei au fost evidente în fostele țări comuniste. În toate țările foste comuniste renașterea religioasă a umplut golul lăsat de prăbușirea ideologiei comuniste, ideologie care se dorea să devină o religie cu dumnezei de pe pământ; Marx, Lenin, Stalin, Mao Zedong etc. Curios faptul, că în țara care impusese comunismul pe o treime de pe suprafața Terrei, Rusia, în anul 2000 aveau 40 la sută ruși care au declarat că trecuseră de la ateism la credință.

Această renaștere, inclusiv în România ortodoxă (vezi pelerinajele de la Mănăstirea Nicula, de la Sfânta Parascheva), nu este o respingere a modernității, ci a Occidentului și a culturii laice, relativiste și degenerate asociate cu el. Este o respingere a occidentotoxicării societăților nonoccidentale. Consider că este o declarație de independență culturală față de Occident, o declarație curajoasă: „Vom fi moderni, liberi, dar nu sub prelata voastră. Și nu ca voi!”...

UN EXPERIMENT DANTESC (II)

Theodor CODREANU

Continuare din numărul trecut

Eminescianismul de fond

În prefață, d-l Veseliu constată „eminescianismul ardent al Scrisorilor” (p. 30), care penetrează universul poetic al Rapsodiei divinei armonii, însă e de precizat că acesta nu se restrânge la cosmogonie, încât danteismul însuși, ca model mărturisit, este trecut prin creativitatea eminesciană pătrunsă de enigma armoniei supreme, divine, ca în Paradisul florentinului. Autorul încearcă să înglobeze în construcția lui epoeică cam tot ce i s-a părut a fi necontradictoriu cu Geneza, până la noul vis al celei de a doua revoluții cuantice de a ajunge la „particula lui Dumnezeu” (vezi experimentul CERN, Elveția), particulă intuită de geniul eminescian în punctul primordial care a declanșat nașterea Universului, punct adimensional ce coincide cu Creația biblică din Nimic. Punctul-Nimic, imposibil de raționalizat, este prezent, inevitabil, la nivelul limbajului poetic ca metaforă: la Eminescu, prin comparația ca boaba spumii, iar în abstracțiune filosofică – Archaeus, marele secret al identității ontologice, previozoinat în Cuvânt-înainte de autorul târgoviștean: „Din ce esență a gustat poetul/ De sfredelește-n suflete cu-ardoare/ Și-ntreregul Univers spre-a-i ști secretul/ Din chaosul (s.n.) de lumi strălucitoare?!.../ El colindând prin ceruri mai aparte/ A scris terține – născocind o carte” (p. 64). Să se observe că Florea Turiac se solidarizează tacit cu Eminescu, optând pentru ortograma arhaic etimologică chaos. Trecând peste cântul întâi, care include norma canonică a epopeii – invocația către muzele de la Muntele Parnas, Cântul II e consacrat genezei arcuite peste teoria Big-Bang. Originalitatea structural-stilistică a discursului în terține vine și din prefațarea eseistică a fiecărui cânt, metodă frecventată, altminteri, mai ales în tradiția medievală și romantică a eposului. Comentariul eseistic (care este, de facto, un poem filosofic în proză, cu tentă autohermeneutică) are ca punct de sprijin Boaba eminesciană, devenită Bob, iar în limbaj conceptualizant Singularitatea primordială, purtată până la Pomul Cunoașterii și izgonirea din Rai, care declanșează întreaga istorie a omului și a omenirii:

...Ce densitate înglobează Bobul/ Materiei Primare în Nimicul/ Când din Nimic își făurise Globul// Exploziei ce-i sta deja-n reticul! –/ Dar nu se știe cum se detonase/ În Spațiul-Timp – indefinit fascicul –// Umplând Nimicul, ce se și schimbă/ În Universul Prim c-o nouă-axare,/ Că-ntreregul Gol cu Sori îl înflorase.

Epopeea lui Florea Turiac este un imens imn de slavă adus Creației. El a înțeles că marea poezie este imnică, de la Cântarea cântărilor până la moderni și contemporani, chiar și atunci când e coborâre în infern, ca la Bacovia. (Nu

mă miră că Radu Petrescu a scris o carte despre G. Bacovia, apărută postum, deși concepută în 1970, înainte de discursul asupra Iliadei, ca teză de târzie licență!). Elogiul adus Creației este destinul însuși al Poetului, Sinele omului, în genere, și Sinele poetului confundându-se sub semnul încercării de a ajunge în Vârful Împlinirii: „Poetul caută să ajungă în Vârful Împlinirii oricât de greu ar fi urcușul căci Dumnezeu îi pune arcușul viorii Lui în palmă să poată cânta etern” (Cântul III, p. 77, 79):

*C-atunci îți pune Dumnezeu arcușul/ Viorii Lui în palma
mâinii tale,/ Etern să cânti căci ești doar cărușul// Oricărei
împliniri, când mergi agale/ Să studiezi natura-n
amănunte,/ Cum cercetează căruțașu-o cale.*

Florea Turiac se-ntâlnește nu doar cu cântecul eminescian „cel etern neisprăvit”, dar și cu ritmologia stilistică a lui Caragiale, din excepționalul eseu Câteva păreri, în care dimensiunea ontologică centrală a Demiurgului este muzica, artistul nefăcând altceva decât să încerce a strecura printre degetele care mângâie orga divină, propria sa partitură „de câteva taste”. În Cântul IV, perfecta armonie din Paradis nu poate fi decât a Sfintei Treimi, în stare să reverbereze și-n Adâncitură (gaura neagră a astrofizicienilor), „Că-i miez de foc a cărui grea desime,/ N-o poate măsura închipuirea,/ Când mii de Sori în el vrea să comprime” (p. 87). În sufletul poetului, lumina taborică a Treimii îi este menire – numele fiindu-i iubire, în stare să cheme la viață până și inimile moarte:

*În sinea lui n-ai să găsești osândă,/ Ci doar iubire din
iubire sfântă,/ Născută dintr-o dragoste arzândă, // Care
străbate sufletul și-ncântă/ Pe cel a cărui inimă e moartă,
De nici nu plânge, însă nici nu cântă. (Cântul V, p. 93)*

Și asta în limitele geometrice ale terținei (p. 94):

*Să îi citim cu sufletul terțetului;/ Retrași într-o-atmosferă
de-ncântare,/ Să facem pașii cum îi face-atletul.*

Încercarea poetului trebuie dublată, așadar, de încercarea cititorului în fața geometriei terțetului. Eminescu le cumulase arhetipal, demiurgic: „În orice om o lume își face încercarea” (Împărat și proletar), facere eternă, deși până și Demiurgul poate să se opintească-n van, încât omul, prizonier al dorințelor efemere, „Se pietrifică unul în sclav, altu-mpărat/ Acoperind cu noime sârmana lui viață/ Și arătând la soare-a mizeriei lui față –/ Fața – căci înțelesul i-aceiași la toți dat”. Poetul urmează, după pilda Mântuitorului, Calea, Adevărul și Viața, capabil să-și sacrifice dorințele anarhetipice, călcând doar pe urmele iubirii, încercarea începând cu Cuvântul, pe firul mitic al Ariadnei (eminesciana întrebare „Unde vei găsi cuvântul/ Ce exprimă adevărul?”), ca luptă printre hiene, la Florea Turiac (Cântul VII, p. 109, 111):

*El mintea greu și-o pune în mișcare,/ Că versului nu-i
poate da tainul/ Cel necesar pentru cuvinte rare:// ...// Pe
câmpuri unde cresc doar buruieni/ De leacuri pentru
bardul ce se-așteaptă/ Să ducă lupta grea printre hiene.*

Această luptă coincide cu setea eminesciană de „forme perfecte” (Icoană și privaz). Încercarea, la Florea Turiac, înseamnă ridicarea, în lumea rătăcită, „lumi divine ce vor fi perfecte” (p. 117). Poetul pune formele anarhetipice ale lumii decăzute pe seama „somnului rațiunii” care „naște monștri”, după celebrul titlu al gravurii lui Goya (Cântul IX, p. 123):

*De multe ori însă ne și surprindem/ Când somnul rațiunii
monștri naște/ Că n-am putut în slavă să deschidem// Ca
ura s-o oprim când des ne paște,/ Că tremură, de frică și
veșmântul/ Cum tremura, în răni, Iisus, de Paște.*

Nu mai că în titlul lui Goya există o buclucașă ambiguitate, somnul însemnând aici visătoria rațiunii, nu „absența” ei, ci excesul, ceea ce a declanșat valul de utopii moderne imaginate de falsa lumină a „ilumiiniștilor”, intuită și demascată de cel care a trăit în plină revoluție iluministă (1746-1828). Acela care a pus lucrurile în arheu a fost Vintilă Horia, bun cunosător al nuanțelor limbii spaniole. Visătoria raționalistă l-a trimis pe Iisus spre dealul Golgotei, și asta ne spune, în definitiv, și Florea Turiac, deloc solidar cu secularismul raționaliștilor atei, reînviați monstruos odată cu neomarxismul cultural „corect politic” al zilelor noastre. Pandemia raționalismului secular nu poate fi eradicată decât de „echerul” rațiunii divine care lucrează prin dogme, de la imaculata concepțiune până la dogma centrală a creștinismului – Sfânta Treime, toate trecute, cu vervă polemică, prin furcile caudine, ale raționalismului secular (p. 124, 126):

*Cum de departe-i la injecții serul/ Nimic nu se câștigă c-
ușurință/ De nu știi minții cum să-i pui echerul// Și cum să
semeni bobul de credință,/ 'Nălțându-te neconținut spre
Soare/ Prin voia ta cât timp mai ai voință...// Având ca
bază dogma cea creștină/ Și strigătul iubirii blând și pașnic/
Vom fi-mbrăcați cu-a aurei lumină// Și Dumnezeu mereu ne
va fi paznic/ Oricât am clocoti în lăcrimare/ La El oricând ne
va chema la praznic.*

Căci „suntem gheme de lumină”, spusese Eminescu, iar urmașul său de azi, „Suntem lumini ieșite-n drumul mare”. Recte, cât mai aavem voința încercării/devenirii întru Ființă.

În mod aparent paradoxal – și aici este profund eminesciană și dantescă intuiția lui Florea Turiac, poetul știe că salvarea stă în echerul terținei, sub semnul câtă perfecțiune, atâta împlinire. Altfel spus, evitarea capcanei simplei perfecțiunii formale: „E ușor a scrie versuri/ Când nimic nu ai a spune,/ Înșirând cuvinte goale/ Ce din coadă au să sune” (Criticii mei). Puțini știu că Eminescu a răsturnat paradigma frumuseții clasice și moderne, înlocuind conceptul frumuseții ca proporție de forme, cu surprinzătoarea formulă „proporție de mișcări”. Așa se face că, instrumentalizând „metrul antic”, Eminescu scrie capodopera de neegalat a liricii românești moderne, Odă (în metru antic), punând în ecuație tocmai „dogma canonică” a proporției de mișcări. În Luceafărul, poetul pune la lucru punctul gravitațional în mișcare al iambului, cum sesizase G. Călinescu, închinând acestei mirifice celule ritmice chiar și un sonet (iambul). Atins de „complexele de cultură”, divinul critic a fost tentat să creadă că Eminescu a urmat forma iambică germană, dar un prozodician subtil ca Adrian Voica a identificat, în realitate, în poem, nu mai puțin de 75 de „scheme” ritmice, de la celula critică (monosilabică) până la antehipermesomacru (celulă septenară), ca în versurile 115 și 265:

Și din a chá-o-su-lui / văi vvv-vvv / -

Așa se face că Luceafărul este și capodopera holomerică a proporției de mișcări din ritmologia românească, surprinsă și la nivel ideatic (ecuația relativistă spațiu-timp) în celebrele versuri „Și căi de mii de ani treceau/ În tot atâtea clipe”. Într-o asemenea geometrie muzicală s-a aventurat, cu enorme

riscuri, și Florea Turiac, năzuind, aidoma lui Eminescu, să ajungă la „frumusețea cea vrednică de Dante”. Dimensiunile uriașe ale Rapsodiei divinei armonii sunt realmente sufocante pentru orice artizan în ale poeziei. Nu poți avea garanția că autorul a reușit să se salveze peste tot cu arma stilistică a terținei. Cine are răbdare poate să depisteze, probabil, destule stângăcii. Florea Turiac a recurs și la artificiile unui glosar de subsol, cu adaptarea multor cuvinte la nevoile dictate de măsură, rimă și ritm, glosar având și o funcție de texte de escortă, după pilda cantemirienei Istoria ieroglică și a epopeii lui Ion Budai-Deleanu, Țiganiada. Important e că formele sale „deformate” nu ies din spiritul limbii române, în cele mai multe cazuri.

Rigorile terținei (întrerupte de monoversul final, pecetluitor al fiecărui cânt) și ale curgerii rimelor tind să devină piatră unghiulară, dar și de poticnire, cu năzuința că schema prozodică și de versificație își va păstra centrul gravitațional neutru în stare să muleze mișcărilor conținuturilor însetate de a ieși în prim-plan și prin diversitate tezistică, de la cosmogonie și dogme până la precepte eticizante, didahice sau filosofice, în stare să sufoce năzuința estetică. Spre verificare, voi zăbovi asupra părții finale a Cântului X, care pune în paralelă de mișcare lumea poetului cu aceea a lumii exterioare:

Ci poate-acum, de-abia, el are parte v- / v- / v-v / -v

De drumul care l-a-nceput, și nu e v-v / vv- / v-v

Văzut de cei ce-au văzurile sparte v- / v- / v-vvv / -v

Care, măcar un deal, nu pot să suie! -v / vvv- / v- / v-v

Că-n ei n-au sâmbure de puritate v- / v-vv / vvv-v

Și-au sufletu-mpietrit ca o statuie, v- / -vvvv / vvv-v

Că prea sunt plini în ei cu vanitate, v- / v-vv / vvv-

Și toate s-ar lega precum o sfoară v- / vv- / vvv-v

De-o altă sfoară și-ntr-o unitate v- / -v / -v / vv-v

Ar putea trage astrele afară vvv-v / -vv / v-v

Din cer, lăsându-l văduvit de ele v- / v-v / vv-vv

Deodată ce-a pornit Ploaia Stelară v-v / vv- / vvv-v

Când mor arzând, în chaos, mii de stele... v- / v- / v-v / vv-v

Autorul recurge la endecasilabul iambic (11 silabe), asociat cu varianta catalectică de 10 silabe, stând în consonanță cu terțina dantescă. Deși predomină iambii, Florea Turiac transcende ritmul mecanic, exterior, având instinctul celui interior, polifonic, iambii alternând cu troheul, cu varietăți trisilabice (dactil, amfibrah, anapest), dar și cu varietăți de peoni și de mesomacru, cunoscând sau intuindu-le forța de sugestie a mișcării muzicale, în sens eminescian: „iambii suitori, troheii, săltărețele dactile”. În acest sens trebuie să înțelegem îndemnul poetului de a citi terținele cu inima.

O operă de o asemenea anvergură vizionară, unitară stilistic și ideatic, lipsea literaturii române moderne. *Rapsodia divinei armonii* face trecerea de la moda simulacrelor postmoderniste la noua paradigmă a transmodernității, de la fragment la holismul „globmodernismului”, cum l-a numit Basarab Nicolescu. O lacună acoperită de acest salahor al versului clasic care este Florea Turiac. Cu acest gând își postfațează autorul Cartea, elogiind limba română: *Căci n-o să piară limba românească/ În veci de veci, cât va dura pământul/ Și multă lume o să proslăvească/ Marii poeți ce-au șlefuit cuvântul!*

POEME

Emilia DĂNESCU

Noaptea fără tine

De la o vreme
au venit nopți
fără somn
și fără vise
Doar patul meu
de cuie
ce-mi scrijelesc
carnea singurătății.
Și un înger
cu o aripă frântă
vegându-mi
insomniile din
Noaptea fără tine.

Dimineața de mâine

Tu ești mărul meu
din marginea
toamnei.
La umbra ta,
tot mai rară,
îmi adăpostesc
neliniștile și somnul.
Ascund în sân
mere aurii
ca soarele
pentru
Dimineața de mâine.

Iubim cântecul mierlei

Auzi mierla?
Cântecul ei se înalță
până la cer:
E vertical,
ca gândul bun
pentru ziua de mâine.
Iubim cântecul mierlei.
Fiindcă mai avem
o speranță
să fim doi
ori să murim răpuși
de spinii
aceleeași flori.

O poală de stele

Din înalții stejari
cad frunzele,
palme ostenite
mângâind obrazul
serii de octombrie.
Pe terasa din parcul nostru
și al oricui,
ne ascultăm gândurile
în tăcere.
Luna stă cu noi
la masă...
Hai s-o luăm
acasă,
dimpreună cu
O poală de stele.

Singurătate

Azi-noapte,
pe când visam,
m-a trezit o stea
bătându-mi în geam
cu umbra ta.
Doar îngerii
sunt singuri în vis,
mi-a șoptit.
Dar tu nu ești...
Unde ești?
am strigat spre
geamul
întunecat al nopții.

De zbor

Inima mea
este un cuib trist
și gol.
Din el au plecat
două păsări
îndrăgostite de cer
și
De zbor.

Fericire

O pasăre și-a împletit
cuib
în umbra mărului.
În ochii tăi,
cerul nesfârșit.
La orizont,
soarele meu.
Clepsidra ține timpul
îngenunchat
pentru o clipă...
Și toate astea la un loc
poartă numele
Fericire.

Sufletul casei

Dau să plec...
Nu pleca!
aud un strigăt
dintr-un ungher.
De la mine
până la mine,
tot o singurătate.
În ea ghemuit
Sufletul casei.

O poală de stele

Din înalții stejari
cad frunzele,
palme ostenite
mângâind obrazul
serii de octombrie.
Pe terasa din parcul nostru
și al oricui,
ne ascultăm gândurile
în tăcere.
Luna stă cu noi
la masă...
Hai s-o luăm
acasă,
dimpreună cu
O poală de stele.

ARGUS PRINTRE SCRIITORI

SCURT INTERVIU CU GEORGE ROCA
REDACTOR ȘEF ADJUNCT AL REVISTEI
(UZPR) „CETATEA LUI UCUR”

Elisabeta IOSIF

1. PENTRU CE SCRIEȚI?

George ROCA: Pentru ce scriu? Scriu pentru ca îmi place să mă exprim, să mă exteriorizez, să împărtășesc cu cei din jur crezul, ideile sau sentimentele mele. Deseori explodez... în urma

acumulării a prea multor date/informații pe care doresc să le prezint și altora. Alteori trec săptămâni în șir și tac... fără să scriu nimic. Cum tot se zice că „Vorba lungă e săracia omului” prefer să îi „supăr” în scris... pe cititori!!! Încerc deci să mă supun apoftegmei „Verba Volant, Scripta Manent”. Care e părerea dumneavoastră!?

Scriu despre ceea ce cunosc și știu! Cultiv idei și prezint cititorului fapte care mă frământă și pe mine, fapte care mă fac să îmi pun întrebări, sau fapte care îmi prezintă un interes deosebit. Dar nu zic că nu am și hobby-uri, plăceri sau bucurii care aș dori să le exprim în scris. Fiind departe de România, nu mă pot implica întru totul în șabloanele clasice, contemporane, sau la modă...

În scris caut să mă supun unor reguli învățate cu timpul, să fiu corect, sobru, dar binevoitor - optimist - să am un echilibru în prezentarea faptelor; să mă informez cât mai bine consultând cât mai multe izvoare bibliografice, să nu intru în polemici (nici chiar politice! Sic!), să nu devin monoton. Să scriu lucrări diferite ca tematică, ca stil și ca producție literară. Caut să fiu patriot, dar nu extremist, să promovez limba română, dar să nu marginalizez cultura altor popoare. Doresc să îmi influențez cititorul în a gândi benefic, prezentându-i lucrări care îl liniștesc, îl bucură și îl fac cointerestat.

2. PENTRU CINE SCRIEȚI?

George ROCA: Pentru cine scriu? Pentru mine în primul rând! Sunt puțin narcisist când e vorba de scris! De scrisul meu, desigur! Îmi place să îmi citesc și recitesc lucrarea, să o admir, să o critic, să o cresc ca pe un copil drag și abia apoi să o prezint cititorilor mei. Aștept reacțiile acestora... Și astfel simt că trăiesc, că pot să comunic cu lumea, că pot să fac cunoscut ceea ce gândesc, că pot să fac ceva util pentru oameni. Scrierea literară presupune un meșteșug al cuvintelor, care se bazează nu numai pe talent ci și pe studiu. Și apoi, imboldul de a mai scrie, de a mai produce literatură, ți-l dă și bucuria publicării producțiilor personale, bucuria de a-ți face cunoscute ideile și simțămintele și bucuria creată de aprecierile cititorilor. Iubesc oamenii care scriu, îmi place să îi încurajez să producă literatură și să îi promovez la publicațiile cu care colaborez. Punct!

3. CREDEȚI ÎN CEEA CE SCRIEȚI?

George ROCA: Desigur că cred! E ușor a scrie versuri, când nimic nu ai a spune! Deci de vorbe goale e plină sarsanaua, mai ales cea politică. Scriitorii trebuie să creadă în ceea ce scriu, numai așa își vor convinge cititorii. Cu fapte reale și corecte! Caut să practic sobrietatea și buna-cuviință, dar și parodia și ghidușismul. Sunt influențat totuși de realism, de modernism, dar cel mai bine mă definesc printr-o apartenență la mișcarea naivo-optimistă (există oare?), mișcare ai cărei membri în relația cu lumea înconjurătoare încearcă să vadă întotdeauna jumătatea plină a paharului!

Pentru a ne perfecționa „uneltele scrisului” este nevoie de a se ține seama de mai multe reguli. Să citim cât mai mult, să învățăm de la alții - cu precădere de la specialiști ai scrisului -, să comparăm, să analizăm, să ne perfecționăm stilul și vocabularul limbii în care ne exprimăm. Aș putea zice că am învățat mai multă limbă și literatură română în cei 36 de ani de când sunt în Australia decât am acumulat pe parcursul anilor de școală din România. Acolo era o necesitate, aici o fac din plăcere!

ORAȘUL ÎN TRE NECESITATE ISTORICĂ ȘI CATASTROFĂ ECOLOGICĂ

Mihai BATOĞ-BUJENIȚĂ

Puțini mai sunt acei dintre noi care au trăit perioada anilor 50-70 când, în România, economia, numită pe atunci planificată, intra într-un binevenit avânt industrial, iar forța de muncă din rural era reconvertită în forța de muncă industrială, calificată, iar uneori chiar înalt sau policalificată. Fenomenul,

absolut firesc, urma un model mult mai vechi, cel care în țările puternic industrializate se petrecuse cam cu două sute de ani în urmă. Nu trebuie să ne mire decalajul, fiindcă în estul Europei feudalismul de tip oriental era încă predominant chiar și spre sfârșitul secolului al XIX-lea. Acum însă industrializarea țărilor din estul continentului devenise o problemă politică de primă importanță deoarece ideologiile vremii preconizau eliminarea decalajelor economice dintre zonele continentale aflate sub diferite influențe, ideologii sau standarde economice.

În agricultură se produsese un mare salt deoarece colectivizarea, un proces nu tocmai lesne de înfăptuit, crease condițiile necesare pentru mecanizare dat fiind că acum suprafețele de lucru erau comasate în cooperative agrare similare marilor ferme din țările industrializate, iar prezența tot mai extinsă a mijloacelor de muncă moderne, majoritatea produse în noile întreprinderi de profil din țară, făceau ca forța de muncă din rural (în anii '50 ai secolului trecut peste 70% din populație trăia în rural; ex. în 1956 din aprox. 17,5 mil locuitori, în rural erau aprox. 12 mil locuitori) să devină excedentară, prin urmare foarte atrasă de ofertele din industrie unde salariile erau mai mari, iar condițiile de muncă, de regulă, ceva mai ușoare. În consecință, o masă mare de locuitori din rural este relocalată în urban acolo unde fuseseră făcute pregătirile necesare pentru a-i asimila (locuințe, servicii, etc...). În mod firesc populația urbană, aflată și într-un proces de sporire demografică, cunoaște o creștere exponențială, astfel că în anul 1989 sunt recensate ca fiind locuitori ai României puțin peste 23 de milioane de locuitori (58% în urban), însă aceste cifre urmau să scadă datorită în primul rând liberalizării emigrației. Astfel că în anul 2011, conform noului recensământ, România are o populație de 20 121 641 de locuitori dintre care în urban circa 55,20%

iar în rural circa 44,80% .

Cei care au trăit în orașele devenite ulterior marile centre industriale din anii '50 își amintesc desigur de transformările culturale ale acestor centre ale căror populații crescuseră de trei-patru ori, fiind provocate de translarea populației rurale cu obiceiurile ei, de atmosfera sufocantă a locurilor publice, de degradarea evidentă a tuturor genurilor de servicii și de tensiunile sociale caracteristice vremii. Era o perioadă grea pentru întreaga populație urbană fiindcă se făceau eforturi din ambele părți (populația de obârșie și cea nou venită) de adaptare la noile condiții, lucru care s-a realizat doar după două generații.

Noile condiții create după anul 1989 când industriile au intrat, în general vorbind, în declin, iar în rural s-a procedat la restituirea suprafețelor agricole către foștii proprietari sau urmașii acestora, a provocat un exod invers, de la oraș (cel care furniza o nouă categorie de populație, șomerii) către rural, unde unii aveau sau sperau să aibă o locuință sau o suprafață de teren pe care să o muncească și să asigure veniturile necesare familiei. Și acum însă au apărut multe tensiuni sociale, de data aceasta mai ales în rural, acolo unde se inversase situația, iar băștinașii se opuneau noilor veniți, dar și atunci când acești nou veniți au constatat că viața în rural are marile ei dificultăți, dar și unele riscuri deloc de neglijat.

Vorbind însă despre orașe putem spune că, în acest interval de timp, aproximativ cincizeci de ani, ele își redefinesc rolul de centre spirituale, culturale, sociale și economice elemente care făcuseră din ele, de-a lungul timpurilor, o necesitate istorică.

Pentru această aserțiune avem la dispoziție evoluția conceptului de oraș, așa cum îl înțelegem acum, în istoria cunoscută și accesibilă a continentului după prăbușirea Imperiului Roman, atunci când năvălirile popoarelor estice, au trimis în amintire importanța orașului în felul în care era ea cunoscută până atunci. Epoca numită Evul Mediu în Europa oferă cercetătorului paradigma apariției și dezvoltării orașului în noile condiții socio-economice. Anii de început ai acestei perioade, cea în care economia agrară devine preponderentă, demonstrează că așa cum era concepută atunci relația economică, ea nu duce la dezvoltare decât foarte lent, în timp și cu uriașe eforturi resimțite mai ales de clasele de jos, respectiv țăranii, care produc puțin, foarte greu, cu riscuri de diferite feluri de la cele meteorologice la cele furnizate de jefuitori sub toate formele.

Producțiile vremii reușesc să asigure, pentru producător, un nivel de viață foarte apropiat de cel al nomazilor culegători, iar pentru feudali, stăpânii pământurilor deci, unul foarte diferit de ceea ce vedem în filme, însă ceva mai ferit de abuzuri datorită castelului (fortăreața sau citadela) împrejmuț cu ziduri și făcut să reziste unor atacuri. De cele mai multe ori, mai ales în prima parte a epocii chiar și aceste fortificații erau din materiale de proastă calitate (valuri de pământ, palisade din lemn, acoperișuri din paie, etc...) și abia mai târziu, cam prin secolul al X-lea apar alte genuri de fortificații, unele ale căror urme le mai vedem și astăzi, construite din piatră cu ziduri de apărare puternice, creneluri și turnuri având în principal rol defensiv, dar și de pregătire a

ofensivei atunci când apărea oportunitatea. Și deși în jurul acestor construcții se aflau comunitățile rurale, cele care asigurau de fapt hrana întregului personal din castel, de regulă nu foarte numeros, dar și pentru adăpostirea lor pe timpul asediilor, nu putem atribui acestui tip de organizare denumirea de oraș, chiar dacă în timp ele au devenit centre ale puterii feudale.

Orașul, acela care merită această denumire, nu va mai fi legat ombilical de producția agricolă (pe care o stimulează totuși!) ci mult mai mult de conceptul de comerț. La început apar târgurile, așezări aflate la intersecția unor căi comerciale, acolo unde, temporar sau uneori permanent, se organizează piețe în care se prezintă și se vând produse ale țăranilor, deci prioritar alimentare, dar mai ales produse meșteșugărești venite din apropiere sau chiar de la sute de kilometri distanță. Schimburile de mărfuri făcute prin intermediul banilor (o marfă sub altă formă!) duc la acumularea unor resurse de bunăstare și bogăție, dar și la apariția altor mărfuri din lumea întreagă precum condimente, mătăsuri sau țesături de o altă calitate decât cele rudimentare produse în economia rurală, însă și multe alte mărfuri care vor schimba fundamental ideea de confort a vieții mai ales pentru feudali, cei care percepeau taxe și impozite pe venituri asumându-și obligația de a apăra căile de transport sau chiar siguranța vieții celor care aduceau mărfurile, unele foarte tentante pentru tot felul de tâlhari, dintre care nu lipseau desigur feudalii din împrejurimi.

În scurt timp însă târgurile, devenite mult mai prospere și mai avute decât chiar feudalii de care depindeau, nu mai sunt mulțumite de relația economică în care funcționau și încearcă să devină independente. Forma de independență presupunea degajarea din relația cu feudalul local și cumpărarea unor drepturi de la regele sau împăratul țării respective. Situația nu este deloc simplă deoarece regele are legături foarte strânse, uneori chiar de rudenie, cu feudalii vasali, însă banii târgoveților netezesc drumul spre progres, iar târgurile vor dobândi drepturi asemănătoare marilor feude de tip comitat. În consecință, dreptul de a avea ziduri de protecție, turnuri de apărare, blazon, drapele și monedă proprii, dar cel mai important, dreptul de a purta arme, un drept până atunci rezervat doar nobililor. Evident nu au lipsit deloc războaiele între feudali și târgoveți, acei care acum se numesc burghezi deoarece fostul târg, ulterior împrejmuit cu zid de apărare, se numește burg. Interesant este și faptul că burghezii pot angaja pentru lupte mercenari, însă dezvoltă și sistemele proprii de apărare, cele în care fiecare cetățean al burgului este, la nevoie, și soldat. Ba, mai mult, organizarea meseriașilor pe bresle și conducerea treburilor interne de către un consiliu ales dintre conducătorii lor dau măsura viitoarelor armate naționale, dar și a organizării lor ulterioare.

În context, breslele își construiesc la ziduri propriile structuri de apărare, vestitele turnuri care și acum poartă numele breslelor care le construiau, întrețineau și apărau pe timp de pace sau război. Nu erau rare situațiile în care regele sau împăratul, aflat întotdeauna în criză de bani, intervenea în apărarea burgurilor diminuând astfel puterea, de regulă centrifugă, a nobililor din regat și contribuind astfel la edificarea puterii orașelor. Sigur nu era vorba de vreo viziune

imperială futuristă ci doar de bani! Acei bani pe care orașul, mult mai bogat decât nobilul (deoarece acum orașul este el însuși producător de bunuri și promotor al circuitelor comerciale), îi poate oferi contra unor servicii specifice. Așa se face că burgul devine în cel mai scurt timp și un centru al instituțiilor religioase, chiar dacă spiritualitatea de acest tip rămâne mult în afara tentațiilor urbane, în sihăstria sau mânăstiri izolate. Prezența unor edificii religioase de tipul catedralelor va duce și la dezvoltarea artelor sau a unor tipuri noi de meșteșuguri (sculptură, ceramică, vitralii, etc...), care dau sens conceptelor de artă monumentală, dar și de arhitectură în continuă evoluție, iar apariția institutelor de învățământ: școli, universități sau academii, dar și a mijloacelor de propagare a culturii: tiparnițe sau edituri, face ca, pe linie de consecință, orașul să devină din ce în ce mai mult un centru cultural, spiritual sau un focar de propagare a feluritelor idei și concepte menite să schimbe cursul vremurilor spre libertatea individului sau a îmbunătățirii vieții acestuia. De aici, din oraș, vor ieși în lume și marile idei care vor schimba istoria.

Concomitent orașul se va dezvolta continuu, vechile ziduri vor deveni doar marce ale vetrei inițiale sau chiar vor dispărea definitiv, iar populația, în general vorbind, va fi din ce în ce mai atrasă de acest tip de viațuire unde confortul și siguranța, dar și asistența sanitară sau socială au cu totul alte valențe decât în rural.

Cum se întâmplă însă de obicei, orice progres are și părțile sale ascunse, cele mai puțin evidente chiar și pentru locuitorii arealului, însă deosebit de periculoase. Orașul tinde continuu să crească în dimensiunile sale geografice, dar și demografice, mult peste posibilitățile sale de a se întreține din propriile resurse. Devine dependent total de aprovizionarea cu alimente Rețelele de alimentare cu apă trebuie să devină la timp capabile să asigure traiul și nevoile populației, apar noi provocări referitoare nu numai la sursele de apă potabilă, ci și la cele de gestionare a dejecțiilor sau a gunoaielor (care ar putea duce în scurt timp la dispariția civilizației urbane). Ceva mai târziu apar și alte genuri de probleme cu referire la încălzirea locuințelor, asigurarea energiei electrice sau a altor servicii fără de care acum nu mai este posibilă definirea conceptului de confort domestic. Orașul tinde să devină un colos cu picioare de lut riscând, foarte probabil, o prăbușire atât de severă încât să-l scoată din funcțiile care l-au consacrat.

Sunt desigur posibile unele nuanțări! Există orașe mari, cu aproximativ zece milioane de locuitori, care se bucură de o poziție geografică favorabilă, de prezența unui curs mare de apă, unde poluarea este în limite acceptabile, iar resursele de hrană sau de apă potabilă suficiente pentru a satisface nevoile populației în condițiile unei bune gestionări. Nu este ușor și nici prea multe exemple de acest gen nu prea există, dar este încă posibil.

Cu totul altfel se pune problema în orașele cu peste douăzeci de milioane de locuitori sau chiar cu treizeci de milioane. Logistica unei asemenea aglomerări umane este un coșmar, iar problemele de gestionare a aprovizionărilor sau a drenărilor devine extrem de greu de rezolvat. Să enumerăm câteva dintre aceste orașe, nu prea puține totuși, apoi să apreciem cam cât de comodă este viața locuitorilor din zonă. *Tokyo are o populație de 38.140.000 de locuitori și se întinde pe o suprafață de 2.193 de km². Fără zona metropolitană, populația sa este de 13,9 milioane de locuitori. Orașul este extrem de aglomerat, densitatea locuirii fiind de 6.349 de locuitori pe km². Și din cauza lipsei de spațiu, orașul s-a dezvoltat foarte mult pe verticală, Tokyo fiind unul dintre orașele cu cei mai mulți zgârie-nori din lume (un zgârie-nor e definit ca o clădire ce are minimum 150 de metri înălțime). Sao Paulo (Brazilia) – 20.9 milioane de locuitori, Lagos (Nigeria) – 21 milioane de locuitori, Beijing (China) – 21.1 milioane de locuitori, Mexico City (Mexic) – 21.3 milioane de locuitori, Delhi (India) – 21.8 milioane de locuitori, Guangzhou (China) – 23.9 milioane de locuitori, Karachi (Pakistan) – 24 milioane de locuitori, Seul (Coreea de Sud) – 25.6 milioane de locuitori și mai sunt și altele (sursa Wikipedia)*

Să ne gândim doar la faptul că un om ar avea nevoie de numai un litru de apă potabilă pe zi și vom ajunge la cifre astronomice. Iar dacă luăm în seamă de exemplu Mexico City care este dispus într-o vale printre munți acolo unde poluarea are cu totul alte înțelesuri decât știm noi în general și unde sunt străzi (bulevarde!) cu lungimi de 150 km, iar resursele de apă sunt foarte modeste raportate la nevoi poate ne-am gândi de mai multe ori dacă am vrea să trăim într-un asemenea oraș. O problemă mai dificil de discutat este și infraționalitatea acestor orașe știut fiind că marile aglomerări nu numai că sunt favorabile pentru acest gen de activitate umană însă nici forțele de ordine, oricât de numeroase ar fi, nu reușesc să controleze situația, indiferent dacă vorbim de un oraș precum civilizatul Tokio sau mahalalele orașelor din Africa sau Asia. În concluzie, orașul hipertrofiat este o structură demografică extrem de complexă, greu de gestionat, dar și foarte fragilă. Orice schimbare dramatică, una de tip imaginabil precum un cutremur, o erupție, un tsunami sau o catastrofă industrială poate pune în mare dificultate întreaga zonă deoarece acest gen de oraș la momentul când se dezintegrează produce un seism generalizat nu numai în țara de referință ci și în jurul acesteia pe raze de mii de kilometri.

Dar unde ar putea să plece, în cazul destul de posibil al unei catastrofe, cele treizeci de milioane de oameni sau doar jumătate dintre ei? În primul rând toate mijloacele de transport ar fi insuficiente, iar șoselele sau căile ferate ar

deveni inoperabile. Nici blocarea administrativă a zonei nu este posibilă fiindcă nu există o forță capabilă să disciplineze o asemenea masă de oameni înspăimântați, iar sacrificarea lor ar crea alte probleme la fel de insurmontabile. Ne putem gândi însă și la alt gen de catastrofă pe care, deși s-a mai înregistrat, oamenii nu o iau în seamă deoarece atunci nu a provocat daunele pe care le-ar provoca acum. Întreruperea, din diferite cauze (inclusiv exploziile solare) a furnizării energiei electrice pe un timp nedeterminat deoarece nu ține de voința noastră. Haosul care ar cuprinde populația incluzând aici și acea populație disciplinată precum cea din Japonia sau Coreea de Sud, ar depăși până și putere noastră de anticipație.

Aceste aglomerări urbane reprezintă un imens pericol pentru întreaga planetă fiindcă are caracterul unei dezvoltări oncologice. Deci mult peste suportabilitatea societăților, spre deosebire de așezările rurale pentru care o serie de evenimente catastrofale nu ar avea deloc aceleași consecințe precum cele enumerate mai înainte. Să nu uităm că așezarea rurală este armonizată în privința raportului populație/surse de hrană și apă, dar și că această categorie socială poate supraviețui în condiții care pentru populația urbană devin imposibile. Ei știu să facă focul cu alte mijloace decât chibritul sau telecomanda, pot culege plante comestibile ori medicinale sau chiar pot mânca o găină sacrificată în mod tradițional, ceea ce pentru un om care nu a mâncat decât semipreparate devine absolut imposibil. Nevoile de informare sau de lectură nefiind ceva specific, ei nu vor intra în depresii dacă nu mai au acces pe rețele sau la știrile televizate. Și, în general vorbind, aceștia vor fi supraviețuitorii predilecți ai unei catastrofe deoarece, printre altele știu și să-și apere familia sau casa de inerentele atacuri cu scop de jaf care se vor produce mult timp deoarece și dispariția forțelor de ordine este un eveniment cât se poate de predictibil.

În concluzie, ne putem întreba precum odinioară... Lenin: ce este de făcut? Este desigur absurd să ne gândim la disiparea marilor orașe măcar pentru faptul că efectele negative ar fi mult mai mari decât orice altă prezumție pozitivă. Așadar, vom aștepta într-un mod oarecum fatalist să vedem ce se va întâmpla în viitor și, funcție de situație, să... Vom vedea!

Mult mai constructiv ar fi însă dacă am investi (măcar cât o facem acum pentru menținerea în funcțiune a marilor aglomerări umane) pentru prezervarea uriașului potențial de supraviețuire al populațiilor aflate în rural. Ar fi o investiție inteligentă, cu perspectivă uriașă într-un viitor, din păcate, foarte posibil.

Nodul

Liviu PENDEFUNDA

Gheorghe Andrei Neagu rămâne pentru mine modelul scriitorului complex, poet, prozator, jurnalist, eseist și nu mai puțin esoterist. El reprezintă gingașia sufletului în tandem simbiotic cu tenacitatea, cu rezistența în fața încercărilor societății și vicistitudinilor întregului univers ce tinde să-l supună încercărilor. Dacă în lirica sa cât și în descrierile de natură din proză se dovedește a fi într'o permanentă frământare a nunților negre din care întotdeauna binele renaște, proza tributară formării sale spirituale din anii „epocii de aur” e o permanentă introspecție în tristețea lui Dumnezeu.

După ce m'am aplecat asupra majorității textelor publicate de autorul Oglinzii literare, recunosc o schimbare de paradigmă și estetică literară în gândirea scriitorului. Chiar dacă sunt obiectivate unele aspecte sociologice, identitare societății socialiste multilateral dezvoltate, ele nu predomină, alteritatea devenind primordială prin răbufnirea psihologică a diferitelor personaje a căror amănunțită caracterizare rămâne specifică unui strălucit autor. Îndepărtarea identității reale a unui celuilalt înseamnă, concret, dezinteresul pentru specificitatea sa, adică acceptarea, prin convenție, a identității de compromis nu numai cu rigorile societății ci și cu familia ori colegii de muncă. Amalgamul sociologic și psihologic extrage identitatea materială (caracteristicile fizice, morfologice etc., identitatea proprie (originile și trecutul, situația actuală – nume, îndatoriri, sistemul de valori și conduitele specifice, competențele și rezultatele deja obținute), identitatea socială (imaginile identității date de alții, apartenența la grupuri socio-profesionale, religioase etc.).

Acțiunea care se desfășoară uneori alert, alteori într'un boem poetic ține cititorul în priză. Poetul se regăsește adeseori exacerbând stările sufletești: *Îmbrățișarea este dureroasă sau temerile înnegurau bucuria* (p.24) în clipele furate din canoanele sociale; *Ochii lui străluceau în razele dimineții, triști, acoperiți de lacrimi* (p.26), *Ceva îl făcea să nu poată rosti tot ce ar fi vrut spune. Era ca o gheară sufocantă* (p.101). *Emoția, durerea, starea de singurătate, zădărnicia luptei, o podidi* (p.139). Pagini întregi ocupă descrierea conacului (p.27), a mănăstirii (p.62), a albiei râului (p.65) și pădurii din apropiere (p.89), a iarmarocului și cercului (p. 155), a locuințelor familiilor Sandei și Martin, a Silviei și Andrei,

a unui locotenent etc. Efectele sonore, luminoase și olfactive nu lipsesc: *Flăcările de la bazinele cuprinse de pojar, luminau curtea ca ziua* (p.20). *Zgomotul exploziei se auzi până departe. Flăcările sfâșiau cerul nopții fără cruțare* (p.21). *Mirosul de tămâie... o copleșea* (p.63), *fumul de țigară mai atenua mirosurile din camera unde se făceau autopsiile* (p. 79)

Am dorit să mă opresc din lectură, să savurez dialogul, minunat mânuit de Neagu, dar ceva mă împingea să citesc mai departe, să aflui! „Este exact ceea ce promite marea literatură. Crezusem că evenimentele: explozia din combinat, descoperirea primului cadavru în cabană, mașina răsturnată în adâncurile prăpastiei vor fi elementele de acțiune găsite într'un roman de factură polițistă. Și recunosc, am citit Poe, Conan Doyle, Olimpia Unghearea, scriitorii a căror formație complexă este asemănătoare cu a fratelui lor întru spirit, Gheorghe Andrei Neagu. Deși pentru elucidarea concretă a fenomenelor penale care apar în parcursul paginilor, miliția, procuratura, securitatea și organele partidului unic conlucrează în mod armonios cu evoluția unor rezultate normale unei anchete, fiecare după protocolul și priceperea lor, fără însă a li se evidenția pregnant, precum în alte proze ale autorului, specificitatea doctrinară.

Ochii aleargă peste rânduri pentru a mai savura noutățile ascunse de autor cu dibăcie. Revin însă la faptul, dificil de observat, că acțiunea situată sub semnul romantismului diferențiază foarte clar alteritatea ce opune eul exteriorității celui interior. Dacă nu am fi copleșiți de lumea în care se desfășoară narațiunea, am realiza de la început problema dualității ființei care își vrea identitatea și și-o anulează, o caută și se neagă în aceeași măsură, deci am observa lupta continuă a omului nu cu ceilalți, ci cu sine. Nu discuțiile familiale dintre soți care răbufnesc înmii față de dezastrul evenimentului ce s'ar vrea nașul titlului cărții, nu aruncarea vinii între colegi cu tendința de a se acoperi ca într'o adevărată familie, reprezintă conflictul primordial ci unul filosofic al alterității sinelui fiecărui personaj în parte. Caracterizarea lor cuprinde uneori pagini întregi, aspecte asupra cărora autorul revine aducând completări identitare, fizice ori anamnestice. Este exact ceea ce mă face să cred că Neagu flirtează antropologic pe principiul oglinzilor paralele nu numai în interpretarea realității printr'o oglindă plană - pe de o parte - cât și vizavi de aceasta, o oglindă concavă, a ficțiunii, unde un cuvânt sau o apreciere din motto-ul jurnalistic sunt mărite până la țesătura fiecărei silabe și litere din care se compune viața. Suntem astfel introduși într'o lume labirintică a oglinzilor, prin care ne conduce firul ariadnic al scriitorului oscilând între vinovații din

banalitatea socială și alteritatea văzută ca valoare absolută.

Nu vreau să insist asupra numelor personajelor, ceea ce la Gheorghe Neagu nimic nu este întâmplător. Nu lipsesc incursiunile documentate în intimitatea structurilor vremii, dar nici acestea nu realizează un evantai spectral obișnuit în scrierile autorului. Se remarcă „limba de lemn” a prim secretarei județului și a subalternilor săi interesați doar de producție (p31) cu îndeplinirea primordială a planului în fața pierderilor umane (p.35, 77). De fapt personajele se caracterizează singure prin limbaj, gândire și atitudine în fața superiorilor și subalternilor. Fresca unei lumi sordide, radiografiate și totuși acceptate de toți membrii comunității nu reprezintă aici nici măcar un fundal bine conturat de aceea insist asupra filonului epic al cărui deznodământ surprinde pe cititorul avid de suspans și care contrar așteptărilor nu rezolvă conflictul aliterației evidențiate de noi.

Conceptele cheie sunt acum: eul și reprezentantul lumii din afară, mandatarul ei, corespondentul a ceea ce noi numim rațiune și echilibru. Este rezervorul tuturor amintirilor și reglează toate procesele psihicului, ținând în frâu supra-eul și sinele amenințat de lumea externă și achizițiile filogenetice, al pasiunilor și obișnuințelor devenite aproape instinctive, reprimate și refulate. Conștiința, critica pe care o exercită față de eu, devine dușmanul său de moarte, hipermoral și tiranic. Dar, faptul că scriitorul surprinde tocmai acest subtil fenomen al personajelor romanului său (Sanda, Andrei, Piticu etc.) și nu deranjează semantic înțelegerea cititorului demonstrează că aspectele relatate sunt asumate de societate ca fiind nu accidente ci realități existențiale specifice alterității, dar care nu sunt cunoscute sub acest aspect filosofic. Aici spațiul său este locul de manifestare a spiritului, o dimensiune superioară a ființei. Iar relația prin excelență este cea pe care limbajul o exprimă perfect prin perechea eu-tu, definită romantic de oamenii tuturor concepțiilor și nivelelor educaționale.

Filosofia ascunsă a afectului sensibilității umane devine o emblemă care își regândește atributele fundamentale, convins de falia internă între nenumăratele euri percepute. În literatură mai toți romanticii acordă atenție, într-o formă sau alta, problematicii dublului. Frecvența acestuia este explicată sociologic drept o proiectare a sfâșierii interioare, caracteristice sufletului romantic. Dragostea este și mit și basm. Orgoliile și disociațiile psihologice pot interfera sondajul în abisul interior, predilecție pentru expresia simbolică, întâlnind aici concretul conjugat cu frica și obligațiile procedurale specifice moralei, onoarei, prejudecăților.

În explozia naratorului ușurează necesara identificare a cititorului cu personajele, fapt esențial în succesul romanului. Un aspect esențial în procesul de configurare a atmosferei privește opțiunea ca aspectele tuturor

întâmplărilor ce se succed furibund să se petreacă în mediul întunericului. Neîndoindu-se, și pentru receptorii neinițiați ai literaturii de gen, nocturnul apare drept cadrul ideal pentru nașterea și proliferarea fenomenologică de care face uz, noaptea fiind asociată unei palete extinse de cuvinte ce definesc realitățile primordiale precum bezna și haosul, moartea și infernul, pământul și silvestrul, confuzia și ne(re)cunoașterea, în sfârșit, inconștientul. Textul corespunde, metaforic, lungii nopți psihologice care urmează timpului încheiat cu moartea unor personaje. Există lupta, desprinderea nu de sine ci de răul care se interpune renașterii relației armonice pierdute. Nu doresc să trec prea ușor peste sublimarea vieții și relației cu divinitatea tangentă la începutul romanului, acest episod reprezentând sublimarea sinelui feminin al Sandei, evoluția și deznodământul fiind corolare respondente.

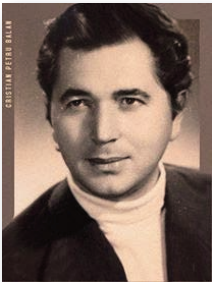
Dialogul, rareori întrerupt de minunate descrieri obișnuite autorului, par a aparține dramaturgiei – de fapt romanul e o dramă existențială. Cea mai densă parte se sprijină pe jocul năucitor, pe glisarea permanentă a personajelor între aparență și esență, între ceea ce pare a se întâmpla și ceea ce se întâmplă cu adevărat, între diurn și nocturn și, plecând de aici, între banalul actului consumat și reversul intens al acestuia, văzut într-o oglindă a memoriei ce răstoarnă irevocabil înțelesurile. Ultimile pagini par a soluționa în întregime conflictul, aparent profan, pe cel concret al misterului unui nod ce reprezintă firul roșu al anchetei. Dar ce e nodul ca element esoteric?

Iarăși mă opresc să comentez simbolismul tainic al nodului ale cărui capete se contopesc sau se înghit reciproc, funcționând sub semnul unirii și conviețuirii contrariilor, fiind uzitat esoteric ca simbol al legării cuplurilor, al iubirii, al atracției și contopirii universale, al resorbției în marea unitate a unui ouroboros universal care se închide în el însuși, neputând fi desfăcut decât prin distrugere, rupere sau tăiere, folosit și în logistica ritualică a templelor. Autorul, însă, îl pune în corelație cu ideea de esență, dezvoltat ca simbol sacru alături de soare, Graal, altar, ou, cerc etc. Golul din nod e considerat fecund. În intimitatea lui se adăpostesc semințele, rațiunea de a fi, iubirea absolută. Aici, contrariile, strânse de elementele din afara lui, se încâlcesc, se posedă unele pe altele. Tensiunea și emoția ce le cuprind, forța pe care le-o împrumută brațele învelișului încălzesc miezul, îi dau energie și îl îmbie să se manifeste, să prindă viață din el însuși, aspect întâlnit la Nichita Stănescu (Nod 33), echivalentul oului dogmatic (Ion Barbu); el mai poate însemna sufletul îmbrățișat de trup al ființei în labirint, creierul, procesul de inițiere și realizarea unui adevărat catharsis.

Poet, prozator, filosof, esoterist, Gheorghe Andrei Neagu nu mai poate surprinde cititorul avizat, romanul explozia relevând în consecință erupția sinelui prin taina unui prea cunoscut nod divin care i aparține.

O ÎNTÂMPLARE ADEVĂRATĂ DE CARE MI-AM AMINTIT ILUSTRÂND-O ÎNTR-O SCULPTURĂ...

Cristian Petru BĂLAN

Pe când eram student prin anul al doilea la Universitatea București, obișnuiam să învăț stând pe iarbă, retras undeva într-un colț înverzit de pe malul lacului din Parcul Cișmigiu, din București

(cam acolo unde acum a fost construit restaurantul Montecarlo). Era locul meu preferat și atunci era o zi frumoasă și caldă de vară. Aflat acolo, deodată aud strigăte puternice venite de pe malul celălalt al lacului: „Heei...! Domnuu', doamnulee!... Vedeți că un copilaș mic a căzut în apă și se îneacă - nu departe de dumneavoastră!”

Imediat am părăsit cititul și când m-am ridicat în picioare, prin apa verzuie a lacului, am zărit o mânuță de copil care se mișca continuu... „Săriți după el în lac și salvați-l, că se îneacă!!” - strigau cu disperare o mulțime de glasuri de pe malul opus. Imediat, am aruncat în iarbă cursul din de pe care învățam și am sărit îmbrăcat în Cișmigiu. Eram doar în cămașă și în pantaloni. Apa îmi venea până la umeri... Am băjbăit prin undele tulburi ale lacului și când am găsit mânuțele copilului, l-am tras repede și cu putere din apă și l-am așezat pe mal, în timp ce spectatorii îmi aplaudau gestul.

Scosesem din lac un băiețel de vreo doi ani și jumătate. Am ieșit și eu din apă și am strâns copilașul de burtă. Apa îi țâșnise cu putere pe gură, iar băiețelul a scos atunci un țipăt scurt, ceea ce m-a bucurat, văzând că nu se înecase. Chiar atunci a apărut lângă mine o fetiță de vreo trei anișori și jumătate, care cred că era surioara lui, și care a început să plângă speriată, ținând mâna întinsă spre

noi doi. La vreo zece pași de fetiță, zăresc o băbuță stând și ea pe iarbă. Croșeta liniștită, așezată cu spatele spre lac. Mi-am dat seama că era doica sau poate bunicuța celor doi copilași, dar fusese întru totul neglijentă și condamabilă, deoarece își lăsase copiii să se apropie de apă.

Băbuța a tresărit speriată când a auzit băiețelul țipând. Ea mă întreba mereu în germană: - Ce s-a întâmplat, ce s-a întâmplat?

- Doamnă, i-am răspuns eu indignat, nu ați fost atentă și copilul a căzut în apă!

- O, Jesus, Maria! Jesus, Maria! Danke schön, Herr! Danke schon! - mi-a mulțumit ea în nemțește, strângând băiețelul în brațe care începuse să plângă tot mai tare.

Bătrâna îl ștergea cu bluza de apă. Îl săruta și-l strângea la piept, însă copilul nu se potolea și nu se oprea din tuse. L-a luat în brațe, s-a ridicat și mi-a mai mulțumit încă odată, apoi au plecat toți trei, în timp ce eu am stat mult timp la soare să mă usuc.

Deoarece această scenă nu am putut să o uit niciodată, ea m-a inspirat să fac o mică sculptură pe care am numit-o „Salvatorul de la îneacă”, amintind oarecum de acel eveniment trăit de mine în Cișmigiu. Chiar și acum mă întreb ce o fi făcând copilașul acela pe care l-am scos din apă. Dacă trăiește, trebuie să fie un bărbat de peste 65 de ani... Știu că nu-l voi întâlni niciodată...

Notă:

Sculptura „SALVATORUL”, de Cristian Petru Bălan, imagine făcută din două unghiuri. (Un bărbat salvează un copil de la îneacă)

COLAJ LIRIC

***

*Se șterse granița dintre văzduh și mare,
totul se înfășură în aburul acela
transparent
de brumă neîntinată, de perlă satinată.
Plutea în aer barca sub pânze
sclipitoare,
tăcută oglindire de nea în cleștar vrăjit
ca liniștea luminii în țara fără vânt,*

*azimă din lumină
pe tava brizei netezite.*

EEVA-LIISA MANNER, Finlanda, (1921-1995)
Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

SĂ NU UIȚI NICIODATĂ

*Să nu uiți niciodată
muntele sterp în primăvară
cel invadat de roșii talazuri de bujori
ce se aștern prin valuri de zăpadă,
iar mai presus de toate, pe coamele
semețe,
văzduhul*

Poezia Săptămânii ITHACA

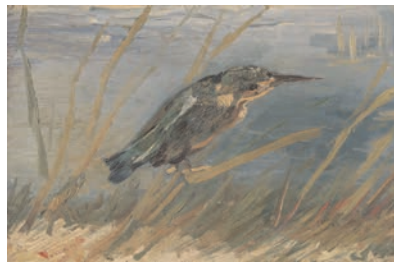

Germain Droogenbroodt

*Să nu uiți niciodată
răsunetul cascadei
și cruda unduire prin firele de apă
a trestiei de bambus viguros*

*Purtată în lanțuri, dusă cu de-a sila,
supusă îndelungatelor încercări,
mult timp dată pierdută pe vecie,
o simți din nou aproape, venită din
senin,
prezența celor dragi.*

KIM CHI-HA, Coreea (1941)
Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

TOATE PLANELE DIN PĂDURE

*Îmi place să cânt la clapele negre,
fiind încredințat că a nopții melodie
e cheia ce descuie al viselor zăvor.
Îmi place cântul ei, în el răsună vise
mai treze decât ceaiul chinezesc
mai vii decât cafeaua Guadelupeii.*

*Mai fericit aș fi însă de ele toate
îndrăgostite păsări ale pământului
ar glăsui până tresală inima în piept
amintind astfel lumii suferinde
că dansând pe un picior
celălalt nu rămâne uitat.*

Michael Harlow, Noua Zeelandă
Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

JAR

*Cu aurul din stele
tu dezumbrește noaptea*

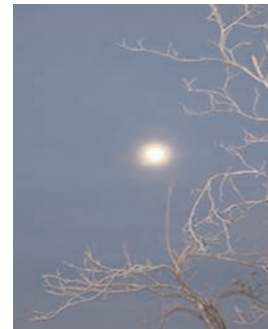
*restabilind tăcerea
din a luminii slovă*

*timpul să nu îl privești
drept pierdere ori trecut*

*ci clipă condensată
în jarul efemer.*

GERMAIN DROOGENBROODT

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

SEARĂ DE IARNĂ

*Blândă și întunecată seară de
iarnă
te înfășori în straie mătăsoase.
O stea scapără în neguri
și adoarme apoi și ea.*

*Inima frământată
de pace alinată mai apoi
topită se împreună
cu a iernii înserare.*

JUHAN LIIV, Estonia (1864–1913)
Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

POEME

Ion Iancu VALE

Don Quijote, iarăși

În mod sigur, despre Miguel de Cervantes
nu s-ar fi știut nimic, în vecii vecilor,
dacă n-ar fi existat Don Quijote.
Probabil, unii vor afirma că nu este adevărat,
că dimpotrivă, despre Don Quijote
nu s-ar fi auzit niciodată ceva
dacă nu ar fi existat Cervantes.
Dar fiecare este liber să creadă ce vrea
și până la urmă, acest aspect nu este prea semnificativ
căci Don Quijote a existat.
El însă nu a fost un cavaler spaniol
din localitatea La Mancha, nu a trăit în Evul Mediu
și nu a avut o culoare anumită a pielii.
El a fost (de fapt este) de peste tot
fiind deopotrivă alb, galben sau negru,
există de la facerea omului,
și va trăi până la dispariția acestei ființe superioare.
Existența lui Don Quijote o dovedește
însăși prezența morilor de vânt,
de-a lungul și de-a latul mapamondului,
care tocmai pentru a-i da un țel în viață
acestui cavaler au fost inventate.
Mai mult, Don Quijote era un individ foarte realist,
atât de realist încât atunci când îl mânca pielea,
el își scărpină armura.
Dar și acesta este un detaliu minor și fără relevanță.
Important este faptul că,
în afara unui adjectiv – donquijote-ismul,
el a dăruit oamenilor carate și repere noi pentru speranță,
făcându-i pe mulți să uite cât de strâmbă
și de absurdă este viața și să mai moară
și cu zâmbetul pe buze.
Așa că, să nu vă îndoiiți nici o clipă
Don Quijote a existat,
De altfel, mai mult sau mai puțin,
fiecare dintre noi este un Don Quijote,
adică o iremediabilă tristă figură.

Tainicul Umblător și Femeia Ultima

Suflarea vântului nebun
a adus cu sine setea de sânge fierbinte
și a făcut pe mulți muritori să se înfrupte
fără rațiune din ambrozia veacurilor de pe urmă.
Revoltat, Tainicul Umblător
și-a înfipt sabia sa ageră de cezar în văzduhul otrăvit,
împroșcând fulgere nepărtinitoare
ce au pârjolit suflarea suprasaturată
de minciună, ipocrizie și ură,
vestind moartea tuturor, a celor fără limită sau inutili.
S-a scufundat apoi în valurile imense
ale apelor ce acopereau păcate ancestrale
și neispășite, purificându-le.
Aruncat la țarm, viu și nevătămat,
el și-a îndreptat privirea spre pădurea de inimi,
ce implorau umile clemență și iertare
întunericului alb, glacial și dens
și a descoperit așteptându-l solitară,
pe cea care era Femeia Ultima.
A sărutat-o și a îmbrățișat-o,
bucurându-se de trupul ei încântător și curat de zeiță.
Înțelegând că femeia e sora lui
și că rostul lui s-a încheiat,
și-a răsucit în pânțele sabia lui împărătească,
nu înainte, însă, de a-i înmâna cheia Iubirii absolute.
Rămânând din nou singură, femeia
a plecat hotărâtă la drum, spre Noua Cetate,
unde trebuia să-și găsească un loc potrivit
pentru a naște un alt dumnezeu,
și despre care nu se auzise nimic, niciodată
adică pe Cel Neprevestit.

Din vol. „Revelații”, 2013

PRIMA MONOGRAFIE A ȘCOLII ROMÂNE DIN FRANȚA, ALCĂTUITĂ DE ISTORICUL PETRE ȚURLEA

Magdalena ALBU

Autor, printre altele, al volumelor „Ultimii doi regi” și „Transilvania de nord-Est. 1944-1952”, renumitul profesor universitar și istoric Petre Țurlea ne propune o lucrare, ce stă sub semnul primatului. Din această perspectivă, avem de-a face cu cea dintâi monografie dedicată unui subiect cu totul și cu totul aparte - Școala Română din Franța,

fondată de savantul Nicolae Iorga, în primul sfert al secolului XX. Menționăm dintru început faptul că titulatura “noului așezământ de cultură a fost de “École Roumaine en France”, deși Nicolae Iorga se pare că oscilase între aceasta și “Institutul Român din Franța”, menționează autorul, în primul capitol al cărții sale.

Apărut, inițial, la Editura Academiei Române, în anul 1994, și reeditat, în 2021, la Editura Semne, volumul aduce în prim-plan, așa cum precizăm în paragraful anterior, una dintre temele neabordate până acum, dar deosebit de relevante pentru cultura română, este vorba despre organizarea și funcționarea Școlii Române de pe teritoriul francez, începând cu perioada de după Marea Unire din 1918 și continuând până în primii ani de după cel de-Al Doilea Război Mondial (mai mult formal, după asasinarea marelui nostru istoric, în luna noiembrie 1940). Practic, cu ajutorul prețioaselor izvoare arhivistice, realizatorul acestei monografii a reconstruit o lume intenționat aruncată în uitare, completând, astfel, un vid al istoriografiei naționale care nu trebuia să existe cu niciun chip. Cu alte cuvinte, perioada 1921-1948 reprezintă acel interval de timp care constituie, pe de o parte, momentul unei activități de excelență, sub aspect cultural, la Paris, a României, iar, pe de alta, vorbim despre recunoașterea meritelor incontestabile ale cărturarului Nicolae Iorga, întemeietorul și conducătorul acestei instituții emblematice a țării în străinătate.

Așa cum ne aduce la cunoștință istoricul Petre Țurlea, menirea fundamentală a Școlii de la Paris, precum și a celei de la Roma, se întemeia pe “strângerea raporturilor noastre culturale cu surorile noastre latine Franța și Italia”. Erau instituții de tip “internat academic, cu disciplină strictă individuală și socială, atât morală cât și științifică”, unde tinerii absolvenți și artiști români puteau efectua o serie de studii de perfecționare și de cercetare, în domeniul limbilor, literaturilor, istoriei și artelor plastice. Ca element individualizant, însă, Școala din Paris se axa pe activitatea de studiere a documentelor din arhivele și bibliotecile franceze și, în genere,

din întregul perimetru occidental, în timp ce Școala de la Roma urmărea, îndeosebi, sfera cercetărilor și a săpăturilor arheologice din Italia și din statele zonei mediteraneene. Temele de lucru abordate de bursieri, la “cele specialități științifice și artistice care nu se predau deloc sau sunt prea puțin dezvoltate în România” erau stabilite de către directorii celor două instituții, care au înființat, totdeodată, câte o bibliotecă și o arhivă de fotografii și diapozitive pentru “informarea străinilor cu material românesc asupra țării noastre”. De asemeni, atât la Paris, cât și la Roma, se publica un anuar sau un buletin, redactate în limbile franceză, respectiv, italiană.

Practic, “crearea celor două școli românești în Occident (...) reprezintă un moment de maximă importanță pentru întregul învățământ românesc” din punctul de vedere a activității desfășurate, fiecare dintre cele patru universități existente în București, Iași, Cluj și Cernăuți, recomandând câte doi membri pe an pentru fiecare școală, tineri care întocmeau memoriile trimestriale și lucrări anuale, studiile lor fiind tipărite în anualele proprii ale celor două școli, iar lucrările artiștilor “expuse, mai întâi, la Paris și Roma și apoi la București”. Pe deasupra, acești cercetători aveau obligația de a-și disemina rezultatele documentărilor personale prin susținerea de “conferințe despre viața poporului român sub toate raporturile, corespunzătoare specialității lor”, așa după cum aflăm din paginile cărții.

Marele om de cultură și istoric Nicolae Iorga nu a dorit să înceapă activitatea Școlii Române din Franța, după cum ne dezvăluie Petre Țurlea, într-o “treacătoare casă străină”, așa cum îi propusese “ministrul României la Paris, Dimitrie Ghica, cu un liceu francez”, ci a identificat singur locul propice pentru aceasta, undeva, în apropierea Parisului și a pădurii Clamart, în localitatea Fontenay-aux-Roses, după o vizită pe care i-a făcut-o renumitului istoric Ferdinand Lot: “Având în spate două livezi întinse, o clădire cu patru rânduri alcătuite din odăi ca pentru un hotel sau un sanatoriu, se ridica în fața unor atenanse potrivite pentru orice destinație”. La sfatul acestuia, Iorga cumpără imobilul cu 125 000 de franci oferiți de către Ministerul de Finanțe, la cârma căruia se afla atunci Nicolae Titulescu, iar cu cei 100 000 de franci donați de Banca Blank mobilează primele trei camere cu cele strict necesare momentului de început. “Mă îngrijisem, nota Iorga citat de Petre Țurlea, ca ambele așezăminte să scape de jocul de partide care domina Statul și astfel directorii, pe viață, vor fi numiți de Academia Română; “Regulamentul” a fost elaborat de mine, de Vasile Pârvan și de căldurosul nostru prieten Ramiro Ortiz. Eu însumi am propus pentru Roma pe Pârvan, a cărui faimă de arheolog era larg răspândită în străinătate.”

Inaugurarea oficială, atât a Școlii Române din Franța, cât și a celei din Italia, a avut loc pe data de 1 iulie 1922. În localul amenajat de la Fontenay-aux-Roses, la evenimentul respectiv au fost prezente personalități culturale franceze de marcă, precum “P. Appell, rectorul Universității din Paris, F. Brunot, Ch. Diehl, Em. de Martonne, G. Glotz, F. Brunel, Ch. Bémont, dar și Victor Antonescu, ministrul României la Paris”. În funcția de subdirector al instituției, a fost ales, de către Nicolae Iorga, un funcționar al Legației române de la Paris, juristul Victor Ianculescu. Pe 2 iulie, s-a desfășurat o serbare și pentru populația din localitate, unde a fost cântat imnul național al

României. La câteva zile de la eveniment, într-o misivă adresată de către subdirectorul Victor Ianculescu lui Nicolae Iorga, datând din 4 iulie 1922, era menționat faptul că "Fontenay-ul a devenit cel mai filoromân oraș din Franța".

Un aspect demn de subliniat a fost acela că, în cadrul Școlii Române din Franța, va fi fost înființată, începând tot cu anul 1922, o bibliotecă - "ambasada intelectuală a țării", precum o denumea subdirectorul Victor Ianculescu -, atât de necesară, însă, pentru segmentul propagandei românești, dar într-o măsură mai mică membrilor școlii, care își desfășurau activitatea de cercetare-documentare, cu precădere, în marile biblioteci ale Parisului. În luna septembrie 1924, același V. Ianculescu, menționează Petre Țurlea, nota, după primirea unui nou lot de volume din partea lui Nicolae Iorga: "În fine, au sosit lăzile cu cărți. A fost o adevărată sărbătoare pentru băieți. Se poate spune că e singura bibliotecă din Apus mai completă de cercetat pentru chestiunile privitoare la noi. Și, prin aceasta, Școala devine utilă străinilor [...]". Trebuie neapărat să specificăm faptul că donațiile de cărți pentru biblioteca Școlii Române din Franța veneau, preponderent, fie de la Tipografia "Datina Românească", din Vălenii de Munte, a cărui proprietar era Iorga, fie de la marele istoric însuși. Contribuții însemnate au avut, în acest sens, Academia Română - cel mai înalt for de cultură și de știință al țării -, Casa Școalelor, dar și particulari, personalități culturale din România și din Franța, una dintre acestea fiind sociologul Dimitrie Gusti (fondatorul de mai târziu, din 1936, al Muzeului Satului din București), care, în 1923, a donat colecția integrală a Revistei "Arhiva", alături de o serie de volume de specialitate.

De asemeni, conștient fiind de rolul deosebit de important al Școlii Române din Franța pentru propaganda românească, bancherul Aristide Blank, cel care donase, anterior, instituției (prin Banca Blank) 100 000 de franci, luase decizia, în octombrie 1923, de a dărui câte un exemplar din tot corpusul tipăriturilor ce vor vedea lumina zilei, la Editura "Cultura Națională", al cărei patron era. Unul dintre scriitorii români, care au donat, la rândul lor, cărți Școlii este Panait Istrati, care a menționat pe volumul respectiv: "Bibliotecii Școlii Române din Franța, închin acest modest prinos al unui șir de ani împănati de visuri și săgetați de suferințe. P.I. Paris, 11 iulie 1924. Cititorule! Crede neîncetat într-o lume mai bună ca cea de azi!"

În anul inaugurării oficiale a Școlii Române din Franța, fostul profesor al lui Nicolae Iorga, bătrânul istoric francez Emile Chatelain a fost cel care a dăruiat instituției "trei lăzi cu cărți, scriind „cu mâna tremurândă” pe volumul lui Louis M. Quicherat, "Thesaurus poeticus linguae latinae" (1836): "Juvenibus Rumanicis Fontenaei ad Rosas, studentibus. Aemil Chatelain, an MCMXXII". Printre lucrările donate de Chatelain, se aflau teze de doctorat la Sorbona, dicționare, o colecție impresionantă din "Bibliothèque de l'École des Hautes Études" și din "Bibliothèque de la Faculté des Lettres de Paris", precum și colecția completă, pe ultimii 14 ani, din "La Revue de l'Art Ancien et Moderne", de la anul IV la anul XIX. În vara anului 1923, bunul prieten al lui Nicolae Iorga și al României, Generalul Henri Mathias Berthelot (supranumit "francezul cu suflet de român") "va trimite trei lăzi cu cărți și două pachete cu publicații". Donații către Școală au efectuat, de asemenea, Ministerul Instrucțiunii Publice din Franța și Biblioteca

pariziană Sainte-Geneviève.

Istoricul Petre Țurlea știe să scoată în mod exemplar la lumină valoarea inestimabilă a documentelor de arhivă, în cazul Școlii Române din Franța și a fondatorului acesteia, savantul Nicolae Iorga, motiv pentru care ispita de a insista asupra amănuntelor cărții este de nestăviluit pentru tine, ca lector împătimit de informație culturală unicat. Concluzionând aspectul extrem de relevant al donațiilor și achizițiilor de carte, se poate considera că biblioteca instituției era, la acea vreme, "cea mai completă din Occident în ceea ce privește problemele românești", ea numărând 3 000 de volume, în anul 1930, și aproximativ 8000, în perioada 1938-1939, înainte de izbucnirea celui de-Al Doilea Război Mondial, "cele mai valoroase, pe plan sentimental, erau ținute într-un dulap separat: 300 de volume cu ștampila "Biblioteka Roméné din Paris fondată în 1846": este vorba de Biblioteca Societății Studenților Români, înființată la Paris, la 8/20 decembrie 1846 (societatea data din 2/14 decembrie 1845) sub conducerea lui Scarlat Vîrnăv", așa cum specifică Petre Țurlea, citând sursele consultate.

Alături de bibliotecă, în cadrul Școlii Române din Franța, a fost înființat și un Muzeu, inaugurat în anul 1925, majoritatea obiectelor expuse aici fiind donate, precizează P. Țurlea, de către Nicolae Iorga: "scoarțe populare, costume țărănești (expuse câte șase pe panouri speciale), stampe, tablouri cu vederi din țară", obiecte cărora li s-au adăugat "lucrări executate chiar de către artiștii plastici din Școală; între acestea, locul cel mai important îl deținea marea frescă realizată de pictorul Vasile Blendea, reprezentând un grup de personalități românești, între care și pe directorul Școlii Române din Franța"

O pleiadă de tineri cercetători, deveniți, ulterior, nume mari ale culturii române au călcat pragul Școlii de la Fontenay-aux-Roses. Astfel, în perioada 1921-1922, îi regăsim, ca membri, pe Constantin Marinescu, Nicolae A. Constantinescu, Al. Rosetti-Bălănescu, Vasile Sauciu, Virgil Bogdan, Catul Bogdan, Alexandru Rally, între 1922 și 1923, pe Scarlat Lambrino, Vasile Munteanu, Grigore Nandriș, Vasile Mușlea, Elena Brătescu, Maria Grigorescu, un an mai târziu, în intervalul 1923-1924, se aflau la studii Constantin C. Giurescu, Petre P. Panaitescu, N. Georgescu Tistu, Nicolae Popa, cărora li se alătură, în 1925, Vasile Băncilă, Vasile Voiculescu, Sever Pop, Ioan M. Rașcu, Richard Hette, Ioan Nițescu, iar ca ospitați (membri fără drepturi depline, numiți pe trei sau șase luni), I. Popescu-Spini, Lucreția Mihail. Anul 1926 îi aduce, la Fontenay-aux-Roses, pe Dumitru Murărașu, Dimitrie Paschiewski (Bănățeanul), Ioan Șiadbei, Nicolae C. Bejenaru, ospitați - Iluș Kristof și Ion Buzdugan, pentru ca, în 1927, să-i regăsim pe Eugen Pahontzu, Vasile Blendea, Virginia Vasiliu, Ion Armeanca, Dorin Popescu, Constantin I Andreescu, Ion Breazu, consemnează istoricul Petre Țurlea.

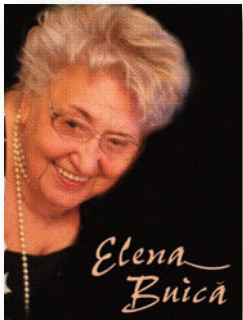
Va urma

PĂRERI DESPRE MERSUL LUMII

Elena BUICĂ

Am stat în cumpănă, dacă să abordez sau nu acest subiect, fiindcă nu e ușor să găsești un algoritm inedit al înțelesului evoluției acestei lumi, dar, ca orice "trestie gânditoare" (Pascal) ce mă aflu și eu pe acest pământ, nu pot pune stavilă gândurilor care îmi cer dreptul la întrupare prin cuvânt,

după puterea mea de înțelegere. Ceea ce se petrece în lumea de azi, chiar dacă este „cea mai bună din toate lumile posibile” (Leibniz), ne creează imense neliniști și ne pune pe gânduri.

Am încercat să surprind noi forme care își caută făgaș în peisajul scurgerii rapide a prefacerilor, de parcă oamenii nu-și mai găsesc locul. Viteza cu care se schimbă fața lumii, sau trece timpul, face să nu se mai producă înfăptuirea dezideratelor propuse, creându-ne impresia că un deceniu în urmă este atât de îndepărtat, încât pare un sfert de veac. Mai multe decenii, precum vremurile copilăriei mele petrecute acum 70-80 de ani, au ecoul unei istorii foarte îndepărtate, parcă aparținând altui veac mai demult apus.

Era firesc, galopul evoluției tehnologiei ne-a ajutat, dar în același timp a depășit ritmul nostru biologic și ne-a dat puțin peste cap. Acum se impune un ritm mai alert al schimbării mentalității oamenilor, a raporturilor dintre ei, a unor criterii de promovare a valorilor, pentru care nu suntem prea bine pregătiți. Se schimbă rama tabloului, dar mai ales se schimbă tabloul faptelor de viață, în timp ce omul se schimbă mai încet. După o pauză de câțiva ani, revăzând recent locuri din America, impresia a fost că ceva din strălucirea acestei puternice țări, nu mi-a mai vorbit pe același ton ca în urmă cu aproximativ un deceniu. Mi se învârteau în minte mișcările acestei lumi, acum mai ușor de surprins cu ajutorul internetului care ne pune la îndemână imagini și informații cu care poți călători nelimitat în timp și spațiu. Noile schimbări au adus și

noi probleme care cer alte căi de rezolvare, adesea cu implicare intercontinentală, aspecte complexe, greu de

rezolvat.

Am fost și în România pentru a-mi încărcă sufletul cu cele sfinte inimii mele și dătătoare de viață. Dar n-am întâlnit liniștea așteptată. Prin fereastra numită România, venea din partea Europei un vânt neliniștitor. Europa de acum e cu totul diferită față de cea care își făcuse un alt tablou în mintea mea din anii tinereții. Mi s-a părut o Europă slăbită în puteri, clătinându-se în luarea unor decizii. Am luat firul gândului înapoi să-mi limpezesc modul cum s-au petrecut aceste schimbări strecurate tiptil prin timp.

Și tot răsucind problemele pe toate părțile, mi-am zis cu regret: astăzi nu mai sunt europenii de altădată care proslăveau mitul culturii, al subtilităților și rafinementelor de tot felul, care puneau preț pe ce era mai valoros din trecutul lor glorios. Moda, ținuta vestimentară, pălăriile, pantofii, parfumurile, multe elemente de cochetărie din perioada interbelică atingeau culmea rafinementului în marile orașe europene precum Parisul, Viena, Londra... Chiar Bucureștiul nostru se bucura de o bună faimă, fiind recunoscut ca „Micul Paris”. În Europa, arta era în plină înflorire, cultura era la preț mare, multe școli înalte erau celebre, spre care își îndreptau ochii toți tinerii setoși de învățătură. Un aer de noblețe, de aristocrație spirituală era afișat în văzul tuturor, la teatru, la cafenele renumite, la întâlniri și sindrofii de mare rafinement. Frumusețile acelor vremuri dădeau naștere unei intense poftă de viață, ofereau oamenilor o existență relaxată și nu de puține ori cu tentă boemă. Oamenii aveau o mare siguranță de sine, o verticalitate de invidiat, o putere economică, ceea ce le asigura o puternică influență asupra restului lumii. Europa, considerată leagănul culturii și al civilizației, era modelul de urmat, era visul omenirii.

Această strălucită etapă de viață a început să apună după cel de al doilea război mondial, și, de atunci, nu și-a mai putut

reveni. Astăzi europenii se hrănesc cu amintirea acelor timpuri încercând să reînvie câte ceva din gloria și strălucirea de altădată. Siguranța de sine s-a diminuat. Treptat, centrul atenției a început să se închege în altă parte a rotundului pământ, pe continentul Lumii noi – America. Americanii au început să strălucească prin alte valori. Au impus un stilul de viață foarte simplu, dar eficient. Americanii nu au exploatat mitul culturii sau al rafinementului, ci pe cel al bunăstării, al societății libere, al democrației și al spectaculosului modernității remarcate prin linia simplității și a utilului. Au reușit să creeze acest stil nou pe care l-au împins până la apogeu. Acesta a devenit curând noul ideal spre care privea lumea întregă. America devenise puterea invincibilă, la care și țara noastră a visat mai bine de un deceniu, nestrămutată în credința exprimată scurt: „Vin

Cel mai

Firiță CARP

Aș putea spune că e cel mai bun dintr-odată, dar ar părea doar un fel de a spune, chiar dacă acest fel de a spune este încărcat cu multă substanță. Un „fel de a spune” zic fiindcă, în facultate, când l-am întâlnit prima dată, am cunoscut și alți colegi, pe care îi puteam caracteriza, pe fiecare în parte, ca fiind cel mai bun. Căci, în vremea studenției noastre, poate e la fel și astăzi dar eu nu știu, nu era prea greu să fii inventiv, tenace, iscoditor. Mai ales că jurnalistică, în ansamblul ei, este câmpia generoasă, cu oferte de creștere personală și profesională, cu posibilități de valorizare nelimitate. Esențialul, însă, ține de timp, de ce a făcut acesta din noi și, mai ales, de felul în care noi am știut să exploatăm crâmpiele de eternitate pe care Supremul Gestionar al tuturor întâmplărilor și neîntâmplărilor ni le-a repartizat fiecăruia. Ei bine, tocmai acest capitol face diferența, el îmi dă argumente să afirm că, din punctul meu de vedere, cel care face obiectul

„americani!”. Considerați atotputernici, era firesc și logic că trebuie să ne scape de ruși, ca să reintrăm în firescul vieții. Noutatea zgârie-norilor ne fascina, iar zborurile rachetelor în Univers a uimit lumea. Verzișorul, dolarul american, era atotstăpânitor în lumea banilor.

După prăbușirea comunismului, centrul de greutate a început să se mute încet-încet spre lumea Orientului. Japonia uluiește lumea cu organizarea vieții și a muncii cu rezultate incredibile. China devine o forță economică pe cale de a depăși piscurile unor realizări la care America și tot mai puțin Europa nu le mai pot ține piept. Emiratele Arabe Unite ne taie răsuferea prin extravaganța arhitecturii. Petrolul și numărul locuitorilor acum își impun forța. Vocile din Orientul Mijlociu se fac tot mai sonore. Terorismul a zdruncinat cele două continente dându-ne fiori pe șira spinării prin atentatele săvârșite în întreaga lume, amenințând tot mai apăsător să distrugă aceste două civilizații pentru a o impune pe a lor. Recent, evoluția evenimentelor din Siria a creat noi probleme Europei la care nu mai poate

acestor rânduri este cel mai bun. A urcat clipă de clipă, aidoma unui alpinist de clasă care își vânează piscul indiferent de vicisitudini, pe culmea unor performanțe greu de atins fără antrenament continuu și voință. Ferment cultural de excepție, a clădit și condus reviste, a moșit cu generozitate maximă producții literare ale altora, a alergat și aleargă peste tot unde cuvintele care zidesc frumosul îl invită. Iar scrisul său, în general, dar mai ales cel în care seamănă metafore cu nemiluita, se află acolo unde puțini, foarte puțini ajung. Acum când scriu, ne-am întors de la o lansare de carte formidabilă, a lui. Poate cea mai bună de până acum, dar Gestionarul despre care vorbeam mai sus hotărăște pentru noi, nu are rost să mă pronunț eu. Suntem mai mulți în birou, fiecare face ce vrea, discutăm verzi și uscate, alandala. El pare un motan cuminte, care își toarce visele. Aș fi vrut să mă întrebe ce fac, dar nu-l interesează. Nici eu nu-i spun, îl las în propria-i curiozitate părelnic epuizată uneori și mă grăbesc să pun punct. O să aflu mâine după ce postez chestia asta, dar tot n-o să-i pese, fiindcă Florin Dochia știe că este cel mai bun la scris, cel mai inventiv, mai inspirat și mai serios dintre noi.

Ce mai, cel mai!

face față, nu-și mai găsește forța

necesară pentru a rezolva aceste dificile probleme. Europa e nevoită să facă un pas înapoi. România este și ea prinsă în această horă în care trebuie să joace în pasul impus de Comunitatea Europeană.

Mai lent până acum, în galop în zilele noastre, iureșul schimbărilor ne sună în urechi. Dar ce e veșnic în lume? Unde e vechea Grecia, vechiul Imperiu roman? Unde sunt atâtea alte împărății? Meandrele seismice ale destinului uman sunt valabile și pentru destinul marilor puteri ale omenirii. Chiar noile forțe ce se nasc acum sub ochii noștri, cele ce izvorăsc din adâncurile care găzduiesc petrolul, ar putea să se stingă atunci când alte energii și inovații tehnice vor înlocui petrolul. Așadar, ai putea să-ți sustragi gândurile referitoare la mersul acestei lumi, când neliniștile ne dau fiori și ne tulbură existența?

Din volumul „Puterea magica a cuvântului”

LA CEAS DE SĂRBĂTOARE "GLIA DE AUR", DE MELANIA RUSU CARAGIOIU

Veronica BALAȘ

Înainte de orice, se cuvine a ne opri măcar secvențial asupra cv-ului autoarei întrucât, este semnatară multor volume citite atât în România, țara sa de dor, în Diaspora, cât și în Canada, țara care a doțat-o sufletește. Distinsa domnă, care privește lumea de la înălțimea venerabilă de nonagenar, are o vastă biografie literară care, dacă ar fi alcătuită în detaliu, ar solicita paginile unei broșuri cu număr considerabil de pagini. Ne vom referi așadar, numai la câteva, foarte puține puncte ale acestei... cărți de vizită. Atât cât să susțină afirmația că, avem în atenție o personalitate tenace, iubitoare de limba română și literatură, un exemplar al diplomației exercitată prin cuvânt poetic și prin dragoste de țară.

Doamna Melania Caragioiu, cu studii liceale la Școala de maici și apoi studii universitare, a onorat două profesii, dintre care una, am putea s-o numim, arta literară. În România, lucrând între cărți, la Biblioteca Județeană Timiș, a putut să se îmbogățească spiritual cu toată ușurința. Firește chemarea pentru literatură și-a aflat un teren propice. A obținut numeroase diplome la concursurile de profil, a publicat versuri în revistele vremii, debutul fiind în cunoscuta revistă *Orizont*, 1979. În timp, s-au adunat volume scrise în diferite genuri literare: haiku-uri, versuri clasice, proză, sonete, povești pentru copii, epigrame.

Dacă rămânem pe același palier al distincțiilor, diplomelor, medalilor, trebuie să ne oprim și asupra activității sale, prodigioase, desfășurată și pe tărâm canadian, la Montreal, unde a ales să se stabilească după 1989. Diferitele distincții obținute atestă implicarea sa în promovarea culturii și limbii române și dincolo de frontierele țării. Am tot numărat peste 30 de diplome, și am remarcat de asemenea că, figurează în „Enciclopedia canadiană” semnată de C.Fornade. Membră în asociația „Femmes du Monde”, prezentă în 20 de antologii și în volumul „Milenarium”, în „Enciclopedia scriitorilor români” din întreaga lume, semnată de Traian Vasilcău și de academicianul Mihai Cimpoi, a primit, în 2018,

Medalia Jubiliară, din partea tuturor Asociațiilor culturale românești din Montreal, cu prilejul sărbătoririi „Centenarului României, 1918-2018”. De asemenea, activă în acțiunile „Zilei Limbii Române”, inițiatorul acestei sărbători internaționale, Corneliu Leu, numind-o „ambasadoarea” proiectului pe tărâm canadian, obține pe bună dreptate „Diploma de Excelență pentru întreaga activitate” (STARPRESS, 2016, directoare Ligya Diaconescu). Evident, va publica în diferite reviste din țară și străinătate, în unele devenind și membră în colectivul de redacție. Scrie în special în renumita revistă „Destine literare” coordonată de un alt remarcabil propovăduitor al culturii române în diaspora, domnul Alex Cetățeanu. Importantă este desigur, implicarea sa în toate activitățile culturale românești din Montreal dar nu numai. Menționăm doar, înființarea aici, de către dânsa împreună cu doi colegi din Quebec, a un cenaclu literar în limba franceză: „Anneau poetique 2003”, și tot admirabil este că, de aproape 20 de ani colaborează și cu Cenaclul în limba română, iar din 2019, este vicepreședintă și membru fondator al deja renumitei Asociații a Scriitorilor Români din America de Nord, ASRAN.

Între volumele semnate de doamna Melania Rusu-Caragioiu menționăm înainte de-a ne referi la unul anume ales, intitulat sugestiv „Glia de aur”, notăm alte câteva titluri: „Pe igliță” (sonete), Editura Singur, Târgoviște, „Epigrame pocăite”, Editura Mirton, Timișoara, „Haiku-uri” (poeme într-un stih), Editura Napoca Nova, Cluj Napoca, 2014 și numărul lor poate continua dar, nu o inventariere a titlurilor scrise cu numele său arată întreaga sa polivalență.

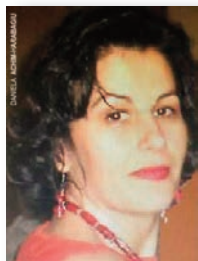
Ne-am propus a avea în atenție, în cele ce urmează, referiri la volumul „Glia de aur”, Editura Singur, 2015. Desigur, în limitele spațiului publicistic. Cartea în discuție, are o condiție grafică elegantă, cu intenția reușită de altfel, de-a fi un exemplar bibliofil, cu toate elementele specifice: ex-librisul personal, caseta pentru numele celui care va deține cartea, referință justificată știind că domnia sa a lucrat la secția de cărți rare și de patrimoniu a Bibliotecii Județene Timiș, care deținea până în anii 1988, 400.000 de unități bibliografice între care nenumărate bibliofile. Prima imagine redă efigia zimbrului de la Mănăstirea Putna, poemele fiind fiecare „o mică istorie a plaiului său natal”, după cum mărturisește ea însăși. Așadar, din start, se prefigurează nota definitorie a volumului în atenție, anume, coordonata afectivă față de țara străbună. Trimiterile spre această zonă sunt transparente, pline de lumină, cu ritmare de cânt, mai ales în ton baladesc.

Structura volumului este alcătuită din 10 capitole cu titluri de asemenea bine conturate. Fără echivoc, se vorbește de țară și strămoși, de paloșul vechi, de oșteni viteji, buciom cu glas de miere, sau de hrisoave, omagiu adus conceptelor de credință, tradiție și neam. Versurile de început sunt borna care indică direcția, mai exact spus,

→ Continuare în pag. 27

NOTE DE LECTURĂ - FLORIAN SITARU „VREMURI DE ÎNCERCARE”

Daniela ACHIM HARABAGIU

Universul uman este de necuprins, atât spre plus cât și spre minus infinit. Ni se dezvăluie acest adevăr în fiecare din noi, adevăr care, într-o bună zi, sper să fi fost înțeles de noi toți, oamenii. Florian Sitaru, autorul cărții „Vremuri de încercare” s-a născut la 30 ianuarie 1958 în comuna Slobozia Mândra, județul Teleorman, unde a urmat cursurile Școlii Generale. Este absolvent al Liceului „Unirea” din Turnu Măgurele, al Școlii Militare Superioare de Ofițeri de Aviație „Aurel Vlaicu”- Boboc, promoția 1984 nenaviganți, și al Academiei „Henri Coandă” din Brașov, licențiat în „Managementul Organizației” (Curs postacademic de psihopedagogie la Universitatea Națională de Apărare - Carol I), cu gradul de Capitan comandor de aviație (r). A lucrat la Divizia 1 Aeriană Ploiești, Baza 90 Transport Aerian Otopeni și Regimentul 67 Aviație Vânătoare-Bombardament-Craiova. Și-a încheiat cariera militară în anul 2004, după care a activat în perioada 2005-2013 în Învățământul Preuniversitar, fiind profesor la Colegiile: „Traian”, „Doamna Stanca” și „C.C. Kirițescu”, unde a predat: Marketing, Educație Antreprenorială, Comunicare Profesională, ș.a.

Pe autor am privilegiul să îl cunosc de când eram copilă, fiind vecini la câteva case în comuna natală, Slobozia-Mândra.

→ Continuare din pag. 26

plaiul străbun, țara: „Dor de țară cin’ te știe/ Simte căpătăiul greu/ Și duios strecoară-n suflet/ Gând sfios, tu plai al meu”.

Titluri ca: „Plai de victorii”, „Plai străbun și plai de vis”, „Dacia Felix”, (capitolul al -II-lea), este ilustrat cu versuri pe aceeași notă acordată afectiv, admirativ: „Cântă-n văile adânci/ Doina visurilor dragi”. Sau „Portrete pastelate”, (capitolul al III-lea), „Istorie neclintită”, (capitolul al-4-lea), ne prilejuiește un excurs poetic de o tandrețe și o luminozitate aparte. Nimic tulburător. Totul sugerează bucurie, apartenența la un spațiu edenic. Munții sunt frunțile unor oglinzi de bazalt, trecutul nu este deloc întunecat, hotarele țării au borne de vitejie, timpul se strecoară majestuos prin porțile istoriei plaiului străbun. Figuri de luptători, Horia, Cloșca sau Crișan, au parte de o portretizare lirică plină de aceeași tandrețe specifică versurilor care se pot asemăna cu limpezimea unui izvor. Tonalitatea de baladă vine să sublinieze specificul, emblema națională. Reamarcabil este capitolul „Rus Porfir Americanu”, numele aparținând bunicului autoarei, evocat admirabil. Emigrant la vremea sa în mult atrăgătoarea Americă, oricâți bani avea, tot acasă și-a dorit să se întoarcă.

Versurile întregului volum încheagă o suită de nuanțe ale iubirii de neam și plai, de tradiții și de limba maternă.

Îmi amintesc că, uneori îl vedeam venind să își viziteze părinții îmbrăcat în uniforma militară specifică de culoare albastru închis, ce îi ședea foarte bine, neînțelegând la acea vreme de ce e diferită de celelalte uniforme militare.

În aceste timpuri, ni se revelează din ce în ce mai mult un fapt, acela al puterii cuvântului, putere pusă în noi de Dumnezeu, cu care oamenii reușesc să se distrugă sau să se clădească atât pe sine, cât și semenii lor, mergând astfel pe nesimțite către minus ori plus infinit în parcursul lor existențial. Bunăoară, în cartea de față, autorul, aflat într-o continuă căutare de sine, ni se dezvăluie într-o interesantă înșiruire de evenimente ce i-au presărat și șlefuit existența, intitulată foarte inspirat „Vremuri de încercare”, și ne arată în mod argumentat, că omul, avându-L pe Dumnezeu este capabil să depășească toate încercările la care este suspus.

Și dacă omul, în micimea sa este necuprins, autorul ne face să ne dăm seama cât de mare și de necuprins, și cât de atotputernic este Dumnezeu, Creatorul nostru al oamenilor, Cel ce ne sădește în suflet curajul, iubirea, nădejdea prin Cuvântul rostit de El prin oameni sau relevant de îngerii Lui!

„Vremuri de încercare” este o carte ce cuprinde o istorisire concentrată a unor perioade esențiale din viața autorului, un fel de spovedanie pilot, aș putea spune, nelipsind din aceste momente amuzante, dramatice ori de-a dreptul înfricoșătoare.

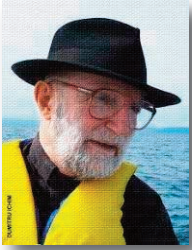
Desfășurarea evenimentelor este prezentată succinct, fără să obosească lectorul, autorul arătând doar aspectele ce trebuie reținute, fără amănunte inutile, „piperate” cu metafore, lozinici, versuri și fragmente din cântecele de odinioară, iar la finalul unor pasaje cu versete din Psalmi, menite să justifice faptele sau să întărească această justificare.

Într-un întreg numite, simțăminte de iubire pentru țară. Nu prea ne lovim de asemenea destăinuirii astăzi. Mai ales în versuri. Multora li se pare demodat, li se pare prea patetic să pomenești de asemenea sentimente. Cinste autoarei că le dă tuturor o lecție de recunoaștere a valorii rădăcinilor, a tradiției care ne aparține. Nu este nici o greșală să fie recunoscută: „Voi toți și toate acestea și altele ce-au fost și-au să fie/ Sunteți țara mea de ieri, de acum și de mâine”.

Capitolul final din carte, „Addenda”, este plecaciune și închinare în fața limbii matrene, limba română. Totul fiind relatat cu iscusință, aducând în prim plan figura inițiatorului sărbătorii limbii române, pe regretatul Corneliu Leu, cu care, autoarea a colaborat neobosit.

De reținut că s-a implicat și a supervizat consultativ împreună cu Eva Halus, traducerea în limba engleză a unui film despre semnificația Sfinxului din Carpați și, de asemenea, a mediat traducerea în engleză a Imnului limbii române, pus în circulație tot de către Corneliu Leu. În acest capitol final, notează spre neuitare și invitația de a cunoaște un alt proiect al neobositului Corneliu Leu: „Cineliteratura”. Denumire ușor descifrabilă. Intenția prelucrării cinematografice a lucrărilor literare. Cu volumul „Glia de aur” Melania Rusu-Caragioiu, semnează o declarație de iubire pentru neam și țară.

BALADE

Dumitru
ICHIM

BALADA LAURULUI

Ia pană diace,
cerneli bogoslove,
și scrie-mi hrisovul
cu negru în slove.

Că-i ceasul de praznic,
cu danțul alegru,
când Laur așteaptă
în straiul lui negru.

Castelul aprinde
apusu-n ivoriu,
pe piscul de piatră
ca-n luminătoriu.

În turnul de fildeș
e masa întinsă.
Făclii stau de vorbă
pe-ntinderea ninsă.

Cleștare și-arginturi
luminii joc firul,
dar focul înghimpă,
tăce-l-ar clondirul.

Prin cuine proțapul,
doar chiot întrecu-l,
întregi boii rumeni,
vițeei, berbecul

Îi plouă cu vinul
din șuierul vranei,
că-odată-i ospățul
de nuntă-al Luanei.

Pe tron riga Laur
lucindu-i coroana
așteaptă să intre
prin dor farmazoana.

Curteni, blogorodnici...
Prințesele lumii
dantela și-o cântă
din șoaptele spumii.

Dar unde-s cobzarii
să-aprindă stihia?
În fața lui Laur
se-nclină solia:

"Măria ta, Doamne..."
Ceva se învoalbă,
că varsă trei picuri
din cupa lui dalbă.

De ce buhă bogza
cobindu-și străinul?
Pe jar lăutarul
tăcând toarnă vinul.

În turnul de fildeș
din abur se-ntrupă
Reginei Luana
suschirul din cupă,

rubinu-n trei boabe
pe fildeșul clapei
ca buzele-i roșii
din foc peste ape.

Diace, nu-nchide
pisania-n aur,
cât încă regina
e-n floare a Laur.

BALADA TURNULUI DE FILDEȘ

E galbenă fila
cu literi de aur
din cartea Luanei
și prințul ei Laur.

Spre turnul de fildeș,
(Hai, cântă cobzare!)
îi cere castelul
și-n piatră și-n floare.

Pe vârful pe unde
n-ajunse zgriptorul,
s-arate Luanei
ce-nalt îi e dorul.

Că n-a fost prințesă
în zări de-Anatolii

râvnindu-i din lespezi
crin alb de magnolii.

Grădinii de piatră,
apus ca tabacul,
sculptată-i lumina
cu dalta și acul.

"Tu, spune-mi domniță
ce inima-mi strigă!
În land miazănoptii
și zilei sunt rigă.

Dă-mi mâna regină,
curat trapezuntă,
castel pân' la stele -
cadoul de nuntă!"

"Dar turnul de fildeș?
Eu vreau să-i văd felul,
că numai atunci
primi-voi inelul.

Trimite în norduri
pe calfe ce or să
aducă ivoriul
din dinte de morsă."

"Trimite-oi corăbii
ce veacul întornu-l,
spre fildeș să prindă
prin codri-unicornul.

Și chiar miazăzilei
zvârli-voi cu aur,
ivoriul de cântec
din cornul de taur."

Prin Africi și Indii
pornește măcelul
și-n piscul de munte-i
sfârșește castelul.

La fel și balada
e-n strângerea vranei,
da-n turnul de fildeș
doar duhul Luanei

mai urcă în cântec
venind peste ape
și el o așteaptă
pe trepte de clape

în turnul de fildeș
sculptat ca livadă
reginei Luana
venind din baladă...

BALADA DRUMULUI SPRE NUNTĂ

Pădurea de mesteacăn
mai rară... Încep pinii
cărarea să și-o vândă
tristeții și luminii.

Cal negru pentru Rigă,
pur sânge e harapul,
cal alb pentru Regină.
Ca-n ornic le-auzi trapul.

Grăiește calul negru
spre cel cu-n zbenghi ca
steaua:

"Domnița ta cunoaște
că o s-o-mbrace neaua?"

Sub iarba ce o paștem
e drumu-i, mai departe,
că slova neagră-ncepe
isonul lui în carte."

Și merge calul negru,
cel alb dă să se-ntoarne,
dar n-are loc, nuntașii
se-mping, sunând din
goarne.

Cum buciună pădurea,
hăul din hău se strigă,
un răsărit de soare
zâmbește lângă Rigă.

Din ochi parcă-o răsuflă
cum cântec zidesc crinii.
Pădurea de mesteacăn
mai rară. Încep pinii...

Din vârf de meterează
prin nori răsună cornul.
Spre cel ca firea nopții
grăiește unicornul:

"Nu știi, Domniței mele,
să-i fur pumnal din clopot?"
"Ba știi și ți-l voi spune
la capătul de tropot."

Convoi cu regii lumii,
prințesele urmează,
dantelării și-opaluri
neastâmpărate-n rază.

Crai vin din miazănoapte
cu nibelungii-n straj

Scriitorul Sașa Pană, un exponent al avangardei literare românești

Martha Eșanu

Scriitorul, poetul și publicistul evreu-român Alexandru Binder, cunoscut sub pseudonimul literar Sașa Pană, s-a născut la 8 august 1902, la București, în familia medicului David Binder. Despre acel moment poetul notează în memorii: „În acel an al primului meu scâncet, mama mea avea 19 ani, tata 31, în țară guvernă Dimitrie Sturza, național liberal”

Copilăria și-a petrecut-o la Dorohoi, unde a frecventat și cursurile școlare pe care apoi le-a continuat și absolvit la Liceul „Matei Basarab” din București.

Studiile universitare le-a început în anul 1921 la Facultatea de Medicină din Iași și le-a continuat apoi la Institutul Medico-Militar din București obținând, în anul 1927, diploma de medic militar.

Pasionat de literatură, devine un animator al mișcării literare de avangardă din România începând cu dadaismul și trecând apoi spre suprarealism.

Debutul său literar are loc în anul 1926, cu volumul de poezii „Răbojul unui martir”, ce cuprinde poezii simboliste.

În anul 1929 pune bazele revistei de avangardă „unu” și înființează și editura cu același nume. La această editură va publica propriile cărți dar și pe cele ale unor confrăți de generație, buni prieteni, promotori ai creației avangardiste. Dintre aceștia îi menționăm pe Urmuz, Tristan Tzara, Stephan Roll, Ilarie Voronca, Vasile Dobrian, etc.

Sașa Pană a publicat numeroase proze de mici dimensiuni ce se situează între povestire, reportaj, poem în proză, etc.

În volumele „Diagrame” (1930). „Echinocx arbitrar” (1931). „Viața romanțată a lui Dumnezeu” (1932) apare evident suprarealismul său.

Ulterior în „Cuvântul talisman” și în „Călătorie cu funicularul”, volume apărute în 1933 și respectiv în 1934, Sașa Pană distribuie substanța poetică în două registre, unul al „programului avangardist subversiv conectat permanent la energia incendiului reținut în cuvinte și celălalt cu componentele unui temperament echilibrat dispus în tonalități elegiace”.

În perioada noiembrie 1944 și martie 1947 a publicat revista „Orizont”, o revistă cu pronunțat caracter proletar din care au apărut 42 de numere.

După volumul „Poeme fără imaginație” ce a văzut lumina tiparului în anul 1947 scriitorul a scos mai multe

cărți de proză cu caracter proletar sau umoristic.

Volumul „Poeme și poezii” apărut în 1966 este prima antologie din opera sa poetică și cuprinde lucrări inedite grupate în ciclul „Culoarea timpului” (1948-1965). Acesta va fi completat cu-n nou volum din același ciclu ce va fi publicat în anul 1977.

În aceeași editură îi apare în anul 1968 o antologie de prozopoeme.

Referindu-se la opera poetică a lui Sașa Pană, criticul literar Ion Pop spune că: „mare parte a creației sale e un reflex al tristeții de a nu fi un suprarealist complet”.

Cu opt ani înainte de a muri, în anul 1973 a publicat un amplu volum memorialistic.

Apărut la București, la Editura Minerva, volumul intitulat „Născut în `02” a fost îngrijit de Victor Iova și conținea cca. 700 de pagini de memorii-file de jurnal-evocări.

În anul 2006, Editura Dacia din Cluj Napoca reeditează postum o ediție ce conține volumele: „Viața romanțată a lui Dumnezeu”, „Diagrame” și „Echinocx arbitrar” completată în 2009 și cu volumul „Sadismul adevăratului”.

Sașa Pană a fost autor și a unor valoroase traduceri din operele lui Paul Eluard, Jean Casson, Loys Masson, etc.

Ca medic militar a lucrat în diferite Garnizoane din țară ajungând în final Medicul-Șef al Garnizoanei București.

Și pe linie medicală a publicat o serie de tratate despre boli venerice și despre sifilis.

Anul acesta, când s-au împlinit 40 de ani de la trecerea autorului în lumea umbrelor, Editura Pandora Publishing din București a publicat ediția a 2-a a volumului „Născut în `02” în colecția Anansi EGO sub coordonarea lui Bogdan Alexandru Stănescu.

Conform celor notate pe pagina nr. 6 a volumului, textul urmează cu fidelitate structura și compoziția primei ediții. Au fost operate totuși unele mici modificări păstrându-se însă unele forme ce reflectă particularitățile limbii unei epoci și ale stilului celui ce a făcut notațiile. Lămuririle din subsolurile paginilor aparțin autorului.

Pe coperta a 2-a se menționează că „Născut în `02” conține în primul rând Amintiri, amintiri dintr-o viață cvadruplă: de scriitor, de medic, de militar și de inspector social... Tot acolo sunt redată și spusele autorului: „Volumul nu este doar cartea unei vieți, ci totodată și mai ales a unei epoci. Decenii am ținut un jurnal în care am consemnat evenimentele la care participam zi de zi. Dar și altele, pe plan european, mondial, când era cazul. Poate, cândva, acele caiete vor interesa ca atare, ca materie primă. Deocamdată ele vor fi un adjuvant al memoriei”.

Ca un omagiu adus scriitorului Sașa Pană, al cărui volum „Născut în `02” este un autentic document de epocă, criticul Paul Cernat scrie: „Acest volum este cea mai substanțială istorie a avangardei autohtone scrisă de un insider”.

NAȘTEREA UNUI VÂNĂTOR

Constantin ȘELARU

A venit și momentul cel atât de așteptat când, șeful magazinului "VÂNĂTORUL" din București care, la acea vreme funcționa lângă Hotelul LIDO, chiar lângă o benzinărie iar șeful magazinului fiind tot buzoian ca și mine, iar ne-am legat unul de altul după ce ne-am tot povestit diverse de prin locurile unde crescusem amândoi iar el și-a amintit de câțiva Șelari, vânători și ei cu care se cunoscuse bine de tot. În atari condiții, prietenia noastră s-a sudat cu rapiditate iar după ce, tare mândru de mine, i-am arătat hârtia pe baza căreia miliția îmi permitea ca să-mi cumpăr o armă de vânătoare, când m-a întrebat ce armă doresc, i-am răspuns imediat tremurând de emoție că, doresc o pușcă cu țevi lungi asemenea aceleia a unchiului meu, în fapt, o Tulă superbă, de-o vârstă cu Ion Vodă cel Cumplit având numai o țeavă și cocoș pe dinafară cu care, unchiul meu făcea minuni mai ales că, își încărca el însuși cartușele cu ceva poșuri de plumb aproximativ rotunde amestecate cu piulițe, ceva caiele și capete de piroane, iar când trăgea după vreun mistreț, toți din preajmă știau că el a tras auzind șuieratul încercăturii de pe țeavă. Dar, cum-necum, având un singur foc în armă, își făcea treaba cu ea așa cum se impunea așa că, de al doilea foc și nici nu mai avea nevoie. Trăgeau tare bine muntenii mei căci, având muniție puțină o prețuiau cum trebuia.

Aflând deci care era doleanța mea, șeful magazinului mi-a spus ca să merg acasă liniștit că deja el știe ce armă doresc și astfel, mă va anunța la telefon când va urma ca să vin s-o cumpăr și totodată, de câți bani aveam nevoie.

Astfel, au trecut lunile iar pe la sfârșitul verii din anul 1966 numai ce m-a sunat de la magazin anunțându-mă că mi-a sosit arma comandată așa că, să mă prezint de îndată cu 1400 de lei ca s-o cumpăr.

La acel moment eram un proaspăt locotenent de-abia ieșit de pe băncile școlii de ofițeri iar de bani doar auzisem așa că, am devalizat iute șifonierul și am făcut un pachet destul de voluminos cu toate hainele civile pe care le-am găsit acolo, pachet pe care l-am înghesuit într-o paporniță și gâfâind de alergătură am reușit ca să mă cocoș din mers în al doilea vagon al tramvaiului 26 care pe atunci era prevăzut cu uși pe șină, pe care nu le închidea vatmanul iar astfel, am ajuns la Gara de Nord de unde, tot într-o fugă, m-am înființat în Piața Matache Măcelarul unde am dat buzna în magazinul cu haine vechi de l-am speriat pe chivuțar care, văzându-mă așa de agitat, nu știa ce s-a petrecut dar când i-am răsturnat oferta pe tejghea i-a revenit inima la loc iar după ce le-a cercetat cu ochii lui de expert m-a privit lung:

- Ei, ... ia spune boierule, cum ne înțelegem?

- Păi, - i-am răspuns eu pe un ton de adevărat comerciant -, dacă-ți place marfa, plătește-o, dacă nu-ți place, bag-o la loc în coș ca să merg cu ea la un cumpărător serios!

- Aoleo ! ... - s-a mototolit el imediat – Adică, io nu-s serios ?

- Păi, ... dacă-ți place marfa, cumpăr-o și lasă poveștile, că are cine s-o ia, dacă nu... salut și n-am cuvinte – m-am dat eu mare după care am și ridicat pardesiul meu pe care nici nu apucasem ca să-l port și după ce l-am scuturat puțin, nu pentru că ar fi fost prăfuit ori mototolit ci doar așa, ca să-l vadă că era nepurtat, apoi l-am împăturit cu grijă intenționând ca să-l depun la loc în paporniță dar chivuțarul a sărit ca ars:

- Stai mă omule, ce te grăbești așa, ori dau turcii?!

- Păi – i-am răspuns eu pe un ton de șmecher -, n-am chef ca să pierd timpul cu dumneata căci, dacă nu vrei să cumperi ce-ți ofer eu, am cui s-o dau.

- Mă rog, ... și cât vrei pe el ? – m-a întrebat el cam nemulțumit deoarece simțise că eu luasem conducerea negocierii.

- Păi, săptămâna trecută l-am cumpărat de la magazin cu două mii două sute de lei, așa că, spune-mi cu cât mi-l cumperi nepurtat cum este.

- Auzi, bre ? ... M-ai sufocat cu prețul sta. Chiar vrei să mă convingi că te-au fript ăia de la magazin ori mă crezi pe mine mai fraier decât sunt ?

- De ce-mi spui asta ? – am sărit eu ca ars – Dumneata cât ai da pe pardesiul ăsta, așa nepurtat cum este ?

- Bre, ... marfa de la magazin o iei cu un preț, iar dacă o vinzi la piață cum faci dumneata acum, o dai

cu mult mai puțin, că de... așa-i la piață. M-ai priceput?

- Bun, acum hai că m-ai lămurit dar te rog grăbește-te că deja am cam întârziat acolo unde trebuie să ajung.

- Mda, ... m-am prins eu că te cam grăbești – mi-a replicat chivuțarul - că prea îți tot citești ceasul, așa că ... hai să ne-nțelegem cu opt sute de lei.

În secunda următoare am și smuls pardesiul de pe teigheia începând ca să-l împătutesc și bombănind:

- Ei, ... nici așa ! Doar nu crezi că l-am furat ?! - și ca să-i fac dovada i-am arătat proaspăta legitimație de ofițer – O vezi ? Eu ți-l vând pentru că umblu numai militar așa că, nu mai am ce face cu el. Dacă-l vrei, bine, dacă nu, mă bucur că ne-am cunoscut și gata !

- Ei, gata, acum oprește-te că m-ai lămurit ! – Mi-a replicat el oftând după care a scos un teanc de sute de lei din buzunarul interior al hainei și mi-a numărat o mie două sute de lei pe care mi i-a întins și pe care eu i-am luat, i-am numărat atent și i-am introdus în buzunar iar apoi am extras din paporniță un costum de vară bine purtat, vreo două perechi de pantaloni și un sacou, cercetându-l atent cum le verifica punându-le după aia deoparte și din ce în ce mai nemulțumit m-a întrebat – Gata ? Astea-s toate ?

- Că doar n-ai pus ochii și pe astea de pe mine ori le preferi pe alea cu care sunt îmbrăcat în legitimație ?

Întrebarea mea de om supărat l-a amuzat nespun de mult așa că, a izbucnit în hohote de râs după care, a scos iar pachetul de bani de unde mi-a mai numărat încă șase sute de lei.

- Offf, ... - s-a văitat el -, îți mulțumesc c-ai venit la mine dar să nu mai treci p-aici ca să facem afaceri pentru că, nu te mai primesc deoarece mă aduci la sapă de lemn.

- Cum așa ? – m-am prefăcut eu surprins – Mai adineauri ai râs în hohote !

- Normal, ... cum să nu râd când, auzindu-te că mi vinzi uniforma de gabor pe care imediat mi-am și închipuit-o expusă în vitrină îmbrăcând manechinul ăla jegos și zgâriat aflat în colțul magherniței mele.

Îleșind din prăvălia lui cu banii în buzunar am și oprit un taximetru căruia, trepidând de emoție i-am comandat ca să mă ducă la LIDO iar astfel, în următoarele zece minute intram în magazinul visat iar șeful, zâmbindu-mi bine dispus, mi-a așezat pe teigheia o cutie lungă din carton căreia i-a îndepărtat capacul apoi, revenind în dreptul clientului cu care tocmai discuta mi-a făcut un semn discret ca să cercetez cutia.

Cred că eram palid la față și ușor nădușit când, cu mâinile tremurânde, i-am mângâiat mai întâi țevile lungi și patul nou-nouț dar fără să îndrăznesc a o scoate din cutie. Au trecut mai bine de 55 de ani de atunci iar eu încă mai simt și acum furnicăturile de emoție care mi-au tremurat mâinile fermecate de frumusețea armei. Între timp, clientul a plecat iar șeful magazinului, după ce a completat documentul de cumpărare s-a apropiat iar de mine cercetându-mă zâmbitor:

- Ei, ... ce spui ? Corespunde? – dar cum eu amușisem n-am putut ca să-i răspund imediat așa că, s-a apucat ca să completeze grăbit un formular iar apoi s-a apropiat iar de mine întinzându-mi-l – Uite, cu actul ăsta și cu arma du-te la Gliga de la Capitală că te așteaptă. I-am spus cine ești și mergi la el ca să-ți faci formele apoi, ... cu Dumnezeu înainte!

Nu l-am putut îmbrățișa deoarece ne despărțea teigheaua dar nici prea multe n-am putut ca să-i spun datorită nodului care mi se pusese în gât așa că, i-am strâns numai mâna, i-am dat banii iar el a mustăcit amuzat restituindu-mi cele trei bancnote de câte o sută de lei fiecare pe care eu îi atașasem "din greșală" la prețul plătit pentru armă după care, mi-am luat cutia la subțioară și am pornit cu pas întins spre Miliția Capitalei.

În timp ce așteptam ca maiorul Gliga care mă cunoștea să deschidă ghișeul, un colonel de grăniceri care cumpărase și el o armă de vânătoare marca IJ – superbă și aceea -, m-a rugat ca să-i permit să-îmi vadă pușca iar după prima aruncătură a privirii asupra ei, m-a scormonit imediat pe mine cu mare atenție apoi s-a uitat din nou atent pe țeava armei mele reaşezând-o apoi din nou în cutie:

- Hm, ... interesantă jucărie – mi-a spus el făcându-mi scurt cu ochiul -, ce-ar fi să facem schimb de arme că și a mea e nouă că am cumpărat-o mai adineauri tot de la Lido. Ce zici?

- Nu. Eu cred c-ar fi bine ca să ne păstrăm armele pe care le-am cumpărat fiecare așa cum ne-a plăcut. Eu pe asta am ales-o și nu o dau.

- Hm, ... n-ai ales rău deloc – mi-a spus colonelul cercetându-mă iar cu mai multă atenție -, îți dai seama cum vor duce țevile astea snopul de alice ori breneke-ul? Eu, care am în spate destui ani de vânătoare, până acum n-am mai văzut armă cu țevi de 81,5 centimetri lungime!

Între timp, maiorul Gliga a deschis ghișeul, ne-a luat armele iar peste vreun sfert de oră am primit dovada înregistrării armei mele.

VIS ȘI VAL DE SEPTEMBRIE

Anton GAGIU

*In memoriam
Grigore Grigore
n.05.09.1948 Finta, D-ța
- d.31.10.2021, Târgoviște*

Poate prietenia este unul dintre cele mai nobile sentimente umane, dacă nu cel mai nobil după iubire. De ce? Pentru că încorporează și dragoste și apropiere și acea căldură umană numită empatie, o rezonanță a sufletului care-ți creează senzația că nu ești singur pe acest pământ. De acest om m-a legat o prietenie de aproape o jumătate de secol. Nici mie nu-mi vine să cred că a trecut atât de multă vreme, o viață de om. L-am cunoscut pe vremea când venea de la Cornățelu/Dâmbovița unde lucra ca economist la Întreprinderea de stat, în orașul reședință de județ Târgoviște pentru a se descătușa ca făuritor de versuri. Pentru că Grigore Grigore a fost un făurar și în ceea ce voi spune mai departe veți vedea de ce. El a avut și a purtat în sufletul său „meseria de prieten” poate de aceea și-a intitulat volumul publicat în anul 2004 la Editura „Contrast” așa. Mereu zâmbitor, deschis, oricând săritor cu un sfat sau chiar cu un sprijin material. Făcea parte din galeria oamenilor simpli cu suflet nobil. Am fost lângă el aproape zi de zi în perioada în care a condus Cenaclul literar „Cicerone Theodorescu” aceasta până în toamna anului 1976 când am plecat din Târgoviște la studii în altă parte a țării. Am ținut legătura în permanență și ne-am revăzut din când în când, întâlnindu-ne în biroul lui de director la CEC, unde m-a impresionat cu operele de artă create de natură, descoperite de el și... îmbunătățite cu care tare se mândrea. De fiecare dată discuția noastră începea cu scoaterea din sertar a unei noi cărți căreia îi dăduse viață în perioada când nu ne văzusem. Avea un fel de a vorbi despre cărțile lui încât mă uimea. Fiecare carte era un copil căruia îi dăduse viață cu mare greutate și lăsase urme adânci în mintea și sufletul său. Era legat indubitabil de toamnă ca anotimp, de luna septembrie ca reper astronomic pentru că văzuse lumina zilei într-o zi de cinci a acestei luni și își alesese din natură ca

prieteni veșnici care să-l însoțească în periplul să prin lume: valul, vântul, visul, apoi singurătatea, bunătatea, tristețea și libertatea, stări umane care ne încercă pe fiecare dintre noi de-a lungul vieții. Rar vezi un autor care să fie atât de conectat la relația cu natura și cu universul. Repere precum timpul, spațiul și sentimentul se interconectează în poezia sa și formează un tot pe care poetul își construiește opera. Desigur poetul își caută drumul printre toate meandrele universului, și din când în când poposește la câte o schimbare de direcție pentru a-și trage sufletul. Apoi schimbă registrul izvoarelor sale de inspirație. Acest registru este schimbat atât de des de către Grigore Grigore încât se pare că stările naturale se interpătrund, ca apoi să dea naștere sentimentelor profunde care marchează existența umană. „Din spatele cerului/ Văd pământul cum ia forma fierului/ Văd iarba cum ia forma fierului/ Văd apa cum ia forma fierului/Văd sângele cum ia forma fierului/ .../ Și aerul/ Care ia forma/ Pământului pietrei apei sângelui/ Respirației tale/” (Din spatele cerului, din volumul „Amirca”, Editura Academiei Internaționale Orient-Occident, România 2012). Grigore Grigore asemenea unui sculptor care-și caută miezul, esența operei sale în îmbrățișările ascunse ale materiei, el își caută fiorul poetic în esenția cuvântului sau a expresiilor poetice, fapt care-ți crează emoția ce te transpune în focul sentimentelor umane trainice ce-l înalță pe om. De aceea am spus că Grigore Grigore este un făurar, nu numai creator de poezie, el a creat un stil inconfundabil pentru poezia acestor vremuri așa că locul său este cu prisosință în galeria poezilor care au construit cel puțin o fereastră la templul poeziei românești. Prin această fereastră putem privi cu încredere viitorul poeziei și al creatorilor ei. El a fost nelipsit din emulația creată de festivalurile de poezie în ultimii treizeci, patruzeci de ani și a creat poezie chiar acolo, uimind asistența cu spiritul său creator, cu vivacitatea și acuratețea expresiei poetice, de parcă ar fi fost un vrăjitor al cuvântului. Deși a fost în preajma unor mari scriitori ai vremii sale nu a făcut paradă de acest lucru, s-a strecurat discret printre valurile poeziei, nu a cerut avantaje deși ar fi meritat să le aibă, a creat poezie cu o bucurie și plăcere care uimea pe oricine, pentru că el visa și în același timp trăia poezia. Ca prieten Grigore Grigore îmi va lipsi enorm, ca poet nu, pentru că-l port cu mine pretutindeni încă de atunci de când înviora serile de poezie ale cenaclului „Cicerone Theodorescu” din Târgoviște cu stilul său plin de umor și seninătate. Iată în continuare câteva poezii din creația regretatului meu prieten.

I

simt că suntem împreună
în fiecare zi când șerpii vin
ca niște cuvântători cu formele
cu mișcările cu otrăvurile
vin să ne spună că dintre tăceri
cea mai frumoasă este zâmbetul
semințele ca zilele
strălucesc pe altarul luminii
simt că e cineva lângă mine
care-mi traduce tăcerea
în poezii necitite în zboruri
căror le-au fost furate parașutele
în muștrări care strălucesc
din cauza lipsei de cauze
că suntem împreună
când asta nu-i a bună

II

nu știu ce caut eu lângă tine
câtă nesiguranță în săgeata
cu care te împaci cu Duhul
câtă nemurire și taină în fierberea
cu care te identifici
răsare soarele
răsare luna
peste poduri de aer
au fost întinse ziduri de aer
și râuri de aer
pe prunduri de aer
și toate au fost încântate
să prindă viață în numele tău
și-al nemuririi

Din volumul „Val de septembrie” Editura
Bibliotheca Târgoviște-2007

III

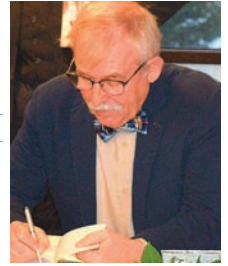
Aș fi dorit să fiu singur singur
Dar gândul că ești undeva
Și că nu se mai poate ce se putea
Mă cutremura și mă tremura
Dar gândul că buzele tale
Îmi adormeau sub tâmplă
Și că aceasta se-ntâmplă
Într-o percepere simplă
Sub creștet sub tălpi sub poale
Sângele visează răscoale
Aș fi dorit să fie între noi
O punte de raze și-un fluviu de ploi
Iar dacă vrei
Iar dacă vrei
Să dai roată pământului
Trebuie doar
Să-ntorci spatele vântului
Și orice ar fi
Orice se va-ntâmpla
Să nu bei apă
Din lacrima ta
Și oricât de bine și-ar fi
Sau de rău
Să nu faci baie
În sângele tău
Iar dacă foamea
Te-ar pune la masă
Să-ți fie hrană
Doar dorul de casă.

Din volumul „Amilcar” Editura Academiei
Internaționale Orient-Occident 2012

SONETE

Simion Felix MARȚIAN

Sonet la poarta veșniciei

Nechează caii-n iureșul furtunii,
Purtând în coame bezne despletite;
Primejdia-nfloarește sub copite
Și-n vatra urii ard mocrnit cărbunii.

Mai fulgeră prognoze profețite,
Dar veghea lumii pare strânsă-n
funii;
Istoria-i pe marginea genunii
Cu erele-nghițite de clipite.

E gata hăul veșnic să se caște,
Cum Tu ai hotărât din veac,
Divine,
Punând în bob puterea de-a
renaște.

E groază-n jur, dar eu privesc spre
Tine,
Știind că sunt imunizat cu Paște,
Și port altoi de înviere-n mine.

Sonet pacifist

Istoria-ncalță bocancii, din nou,
Punându-și podoabe găsite-n
rastele,
Și hâde miasme cu moartea în ele
Dau tușa finală acestui tablou.

Șenile și sânge și foc și zăbrele,
Și goarna chemând cu funestu-i
ecou

Dau lumii aspect de sinistru cavou
Și flamura păcii scâncește-n atele.

Război? Dar de ce, când e pace-n
Cristos!

Iubind, să cântăm din viori, nu din
durde
Și totul va fi mai curat, mai frumos!

Lăsând la o parte discordii absurde,
Și-aducând Dumnezeului păcii
prinos,
Dați drumul pe pajiște păcii, să
zburde!

Sonet parcelat

Făcându-ne din refractări blindaje,
Trasăm cu sârg parcele pe câmpii,
Pe care cultivăm meschinării
Având ca țel doar veghea la...
marcaje.

Întindem peste garduri sforării,
Privindu-ne caustic prin grilaje,
Mereu în găști, atenți la decalaje,
Cu ochii păcii-ascunși de draperii.

Ne amăgim că parcelăm și... raiul
Mânași de un imbold tumultuos,
Tăind felii cu rasa, crezul, graiul.

Dar, oameni dragi, putem trăi
frumos
Sub crucea ce-și deschide evantaiul
Cu razele iubirii lui Christos!

Sonet sincronic

Pășeam ritmat și-mi stăruia-n auz,
Ca un ecou, o stranie cadență,
Dar pivotam cu multă indolență
În jurul unui gând mereu obtuz.

Dar când am înțeles acea prezență,
Am hotărât că nu pot să-mi refuz
O cufundare-n har, ca-ntr-un havuz,
Și însoțirea ca o permanență.

Acum eu merg cu Tine-n pas sincron
Și, scuturat de frunzele caduce,
Mă faci măslin pe-al cerului blazon,

Înfipt adânc în vremea de răscruce,
Când, din al veșniciilor filon,
O lume nouă se naște pe cruce.

Sonetul mărțișorului

Tresar primăvăratice calende
În forfota schimbării de decor,
Punând pe ramuri primul mărțișor;
Ce poartă-n șnurul împletit legende.

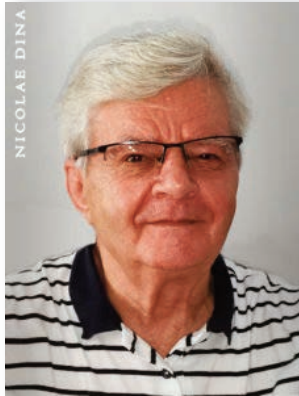
Simbol al unui timp înfloritor;
El timpul însuși, totuși, îl transcende
Când iar și iar revine în agende
Și-n zâmbetul mai cald al... tuturor!

Dar este-un mărțișor numit iubire,
Creat după model dumnezeiesc,
Și-n șnurul lui, la fel ca două fire,

Credința și speranța se-mpletesc
Spre ideal, spre sfântă-nveșnicire;
Prietenii dragi, pe-acesta vi-l doresc!

ACTUALITATEA ȘI MODERNITATEA UNUI SCRITOR „UITAT”

NICOLAE DINA

Nicolae DINA

Nu știu dacă simpla coincidență dintre numele său și prenumele scriitorului Damian Stănoiu îl va fi îndemnat/atras pe TITI DAMIAN pe dificilul drum al explorării vieții și operei acestui „prozator de prestigiu al literaturii române” care „și-a câștigat un loc binemeritat în galeria autorilor noștri de mare valoare”, un „scriitor de primă mărime” din perioada interbelică, „uitat” în ultima vreme, dar publicarea masivului volum Damian Stănoiu. Monografie (Editura Editgraph, Buzău, 2020), structurat în trei mari părți, cărora li se adaugă două liste bibliografice și patru anexe, este un gest de mare noblețe și un dar făcut cititorilor de astăzi, oferindu-le „prilejul să confrunte acele realități” din viața monahală și laică dintre cele două conflagrații mondiale cu cele din zilele noastre și „mai ales să-i savureze umorul și prospețimea stilului” care fac din scriitorul său preferat unul „profund, original, moral, actual și modern deopotrivă” (Introducere).

Dincolo de faptul că scriitorul Damian Stănoiu și opera sa n-au existat în programa școlară, nici măcar în așa-numita și obligatoria listă de lecturi suplimentare pentru elevi, mărturisesc sincer că lecturile mele s-au oprit doar la romanele Alegere de stareță și Ucenicii sfântului Antonie, singurele existente în biblioteca personală și în cea a școlii generale unde am dăscălit „românește” pe copiii din comuna mea, dar acum realizez pierderea mea, fiindcă nu „m-am înfruptat” cu „farmecul, savoarea, prospețimea, expresivitatea și vigoarea” întregii opere damianstănoiene.

Revenind la volumul lui Titi Damian, trebuie să remarcăm acribia documentării, Bibliografia cuprinzând atât lista completă a scrierilor prozatorului, cât și pe cea de critică și istorie literară cu nu mai puțin de 112 titluri ale lucrărilor

referitoare la viața și opera acestuia, reproducând în Anexa II, Receptarea critică, citate extinse care îl ajută pe cititor să-și creeze o imagine, aproape exhaustivă, asupra creațiilor analizate de-a lungul timpului. Și, pentru a demonstra că Damian Stănoiu ocupă un fotoliu de onoare în galeria scriitorilor

care au abordat tema mediului mănăstiresc, Titi Damian prezintă, sintetic și cu citate revelatoare, scrierile acestora, subliniind faptul că ele „au surprins doar ipostaze ale călugăriei, prezentate prin experiențe proprii sau potrivit viziunii lor artistice despre lumea monahală, Anexa III, Scriitori români despre călugări și monahism susținând demersul criticului literar. De altfel, într-un subcapitol anterior cu același titlu, subliniasse particularitățile scrierilor respective, menționând că proza lui C.D. Aricescu prezintă „multe documente asupra vieții monahale”, că Ion Creangă, cu umorul său caracteristic, ne introduce în lumea „aspiranților la preoție”, iar Calistrat Hogaș realizează, cu ironie și umor, portretul unui reprezentant al clerului dintr-un „schit uitat de lume”. Tot un portret realizează și Gala Galaction când ne face cunoștință cu un „călugăr din schitul din creierii munților” și cu „taine ale trecutului său”, iar Vasile Voiculescu „se apleacă asupra miturilor care însoțesc existența călugărilor” și, parcă îndemnat de acesta, Mihail Sadoveanu cercetează „motivele dramatice care au determinat izolarea lor de lume”. În timp ce de la D.D. Pătrășcanu reține o anecdotă referitoare la „pedepsirea” cu un lung marș pe jos de către mitropolit a fețelor bisericesti care „se cam îngrășaseră”, Alexandru Sahia „urmărește abrutizarea individului călugăr”, ca și Vasile Demetrius care „surprinde viața ascunsă a călugărului tinzând spre cele lumesti”, iar Tudor Arghezi „prezintă viața mănăstirească în abjecțiile ei”, ținta satirei sale fiind „mai marii arhieri”.

O Biobibliografie de la începutul monografiei, susținută de imaginile revelatoare prezente în Anexa IV, Iconografie – Pe urmele lui DAMIAN STĂNOIU, îl introduce pe cititor în lumea acestuia, prezentând cu amănunte, multe inedite, viața și evoluția ca scriitor, de la debutul cu placheta de versuri Deșertăciunea deșertăciunilor; toate sunt deșertăciuni” din 1917, adevăratul debut ca prozator din 1927, cu nuvelele publicate în reviste literare, urmat de primul volum de povestiri,

Călugări și ispite, din 1928, până la reeditările postume, puține, de altfel, de dinainte și de după 1989, câteva referințe evidențiind faptul că „talentul de povestitor a întâlnit doar o virtuozitate verbală pe care unii scriitori o capătă pe calea erudiției și a dus la o literatură care pare o prelungire a Mineelor” (G. Călinescu).

Partea cea mai consistentă, revelând calitatea remarcabilă de critic literar mai mult decât avizat și de cunoscător până la amănunte a operei damianstănoiene a autorului acestei monografii exhaustive de excepție, o reprezintă cele două capitole dedicate creației, pornind de la Primele încercări literare în care apar „excelente pagini de umor, ironie, satiră și amărăciune”, oferind cititorului „o fereastră spre această lume ascunsă, ipocrită”, lumea monahală.

Schițele, povestirile, nuvelele și romanele lui Damian Stănoiu, cărțile despre și pentru copii, grupate tematic sub titluri-sinteză sugestive, monografiile unor mânăstiri și paginile memorialistice sunt comentate cu aplomb de Titi Damian, care, în demersul său, pornește de la constatarea că ele prezintă „lumea în care a trăit”, acea „lume a satelor din Muntenia”, concomitent cu lumea „cartierelor mărginașe” ale orașelor, „lumea monahală” cu tot felul de personaje pitorești și, mai ales, o lume a sa unde îl descoperim „pe omul (copilul, adolescentul, tânărul)”, un romantic „dornic de cunoaștere și de aventură”, întrecându-și colegii la învățătură, dar nereușind să se adapteze nicăieri. Totodată, în scrierile sale apare o „galerie de personaje (355 aparținând „operelor sale de inspirație monahală”), realizând „o panoramă unică” a mediului monahicesc cuprinzând „o tehnică a portretisticii multiplicată” specifică prozatorului ai cărui eroi se deosebesc „prin vârstă, înfățișare, temperament, caracter, proveniență din medii diferite, grade de cultură și civilizație diferite, apucături și obiceiuri la fel de diferite”.

În ansamblu, Titi Damian constată prezența a două registre stilistice, unul „religios”, ca „element de certă originalitate” din perioada 1924-1932, celălalt din perioada „postmonahală” (1932-1947), un „registru stilistic al limbii vorbite, laic”, surprinzându-și exegeții care au considerat, în mod eronat, că „operele de inspirație laică nu se mai ridică la nivelul celorlalte”, în ciuda constatării lui G. Călinescu, potrivit căruia „esențial la el este stilul, care înseamnă cursivitatea narațiunii, savoarea locală a dialogului, consecuția ritmică a clopotelor frazelor și bonomia ușor satirică”.

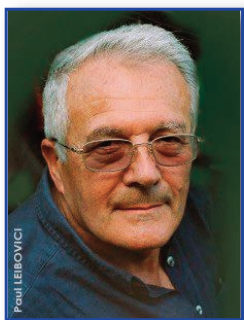
Analizând scrierile literare ale lui Damian Stănoiu, în Partea a treia. Modernitatea scriiturii, cu un titlu

sugestiv pentru intențiile sale, exegetul subliniază „talentul narativ și portretistic” al acestuia, reieșind din „spontaneitatea dialogului”, din limbajul artistic „care face întâmplarea vie, accesibilă, plăcută, fluentă” din descrierile de interioare și de natură ca „fundal pe care se derulează evenimentele”, toate acestea contribuind la definirea personalității scriitorului prin două trăsături fundamentale: autenticitatea și modernitatea. Este meritul incontestabil al lui Titi Damian de a fi evidențiat faptul că modernitatea scrierilor prozatorului „se manifestă în narațiunea inconfundabilă, în varietatea de tipuri literare, în pitorescul mediului, în umorul savuros”, iar, pentru că „nu poate fi comparat decât cu el însuși”, constatând „modernitatea și actualitatea creației sale, fie ea de inspirație monahală, fie laică”, societatea de azi fiind asemănătoare cu cea din vremea lui, fapt care conduce la concluzia că el este „un scriitor la fel de original, la fel de moral, la fel de modern, la fel de actual”, idei care nu se regăsesc în zecile de articole din reviste și dicționare, în zecile de pagini acordate de autorii unor istorii ale literaturii române (G. Călinescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Alexandru Piru, Ion Rotaru, Nicolae Manolescu). Doar autenticitatea operei sale a fost remarcată de Ion Nistor („Importanța operei sale rezidă deci în autenticitatea cu care surprinde manifestarea, într-o ipostază aparte, a condiției umane.”), actualitatea ei fiind subliniată de Aureliu Goci („Recită cu atenție [...] opera lui Damian Stănoiu rezistă și astăzi, dovedește că deține potențialitatea unei recurente actualități.”).

Cunoscut ca scriitor talentat prin volumele de proză scurtă și prin romane, mai ales prin premiata tetralogie Muscelenii, ca publicist și eseist prin volumele de „pagini jurnalistice”, iar în calitate de critic literar prin numeroasele cărți de „cronici de întâmpinare”, de această dată, Titi Damian completează toate aceste ipostaze cu cea de istoric literar, realizând o monografie binevenită, (re)aducând în atenție un scriitor „de primă mărime” din perioada interbelică, oferind cititorului prilejul de a cunoaște stilul unui „scriitor profund original, moral, actual și modern”. În întreprinderea sa demnă de toată lauda, Titi Damian are ca țintă un îndemn pornind din sufletul său, convins fiind că „opera lui Damian Stănoiu se impune a fi citită, receptată și restituită astăzi patrimoniului literar românesc printr-o altă cheie critică, morală și psihologică și, desigur, din perspectiva artistică a modernității”.

BACĂU, BISTRIȚA și EU

Paul LEIBOVICI

Teritoriul Bacăului se află la intersecția de drumuri care străbate văile Siretului, Bistriței și Trotușului. În epoca stăpânirii romane pe acel teritoriu și nu numai s-a desfășurat existența lumii carpatice creatoare în sec. II-III a unei intense civilizații. Istoria dovedește continuarea populației autohtone. Veacurile următoare, precum și includerea acestora în care s-a plămădit și desfășurat poporul român. Evoluția procesului de matrizare a feudalismului, la est de Carpați a avut drept urmare apariția așezării Bacău – unde s-au descoperit ceramica din sec. XII-XIV, precum și monede bătute de Petru Mușar (1375-1391). Datorită privilegiilor acordate de către domnie, negustorilor străini negustori și meseriași, unde se făceau operații de vamă, existând o autonomie judiciară și organe de execuție. Etimologia numelui BACĂU este incertă. Istoricul Nicolae Iorga a fost de părere că denumirea derivă de la slavul „Bîc=Zimbri”. Prima mențiune a orașului BACĂU vine de la un conducător local numit BAKO-strugurii care cresc în regiune „bacă” sau chiar de la Bachus. Se spune că această ultimă rădăcină ar fi cea mai potrivită căci peste secole și chiar în copilăria mea „BACHUS” domina străzile și ulițele așezării. Pe unde treceai, străzi sau ulițe era câte o cârciumă – două ba chiar la băcăni stocurile de vișișor fie negru, alb – tulpurel. Dacă o pornim spre marginea orașului ne întâmpină râul Bistrița. Râul a favorizat dezvoltarea rapidă a așezării. Încă din evul mediu Bacăul devenise un important pod de intersecție ale principalelor atare comerciale. Comerțul și industria s-au dezvoltat în mod progresiv. Populația de origine evreiască – formată din comercianți, meșteșugari, medici, avocați, ziariști și scriitori, cu vremea se află în centrul dezvoltării rapide a orașului. Numeroase școli de toate gradele au ocupat un loc de seamă în tabloul multicolor al orașului. Școala primară nr.5 de pe str. Buna-Vestire a fost datorită

învățătorului și omului CURPĂN deschizătorul meu de drumuri – de unde am primit primele noțiuni ale scrisului-cititului-socotitului. Aici m-am înrolat într-un prim colectiv cultural-sportiv „Străjeria”. În această perioadă și cerul, treptat, treptat s-a înnourat pentru populația evreiască. „LEGIONARII” și influența acestora asupra hoardelor antisemite au dus la incidente și vărsări de sânge. Tinerii evrei nu au mai putut să urmeze Liceul alături de colegii creștini. Datorită comunității evreilor s-a deschis Liceul evreiesc. Clasele erau răspândite prin câteva locuri, precum o magazie unde se fabrica Azima de Paște; Apoi ne-am reunit într-o clădire șubredă, sprijinită pe dinafară de stâlpi. Profesorii erau proveniți din intelectuali evrei precum avocați I. Voledi, Abramovici-scoși din Barou. De asemenea o seamă de ingineri precum și medicii Șapira, Schwartz, ingineri Rabinul șef dr. Alexandru ȘAFRAN-devenind ulterior ȘEF Rabin al României. Bacăul a avut o intelectualitate demnă de paginile istorice din care semnalizez pe poetul dr. Avraham Clain, inumane: În plină iarnă, pe un ger năpraznic familia noastră a fost obligată să părăsească locuința. Adăpostul ni l-a oferit, o jupâneasă din marea elită care – la plătind o chirie usturătoare, ne-a dat o cameră și un holișor, unde ne-am adăpostit. Orașul fiind ocupat de trupele nemțești, am trăit cu frica – căci restul vilei fusese ocupat de ofițeri ai trupelor de ocupație NEMȚEȘTI. N-am avut parte nici de BAR-Mitzva oficială. Când s-a crăpat de ziuă am deschis ușa sinagogii iar Rav Haim cu încă câțiva enoriași au asistat la scurta mea rugăciune de la Tora. „Democrația” instalată la 23 august a dus la eliberarea unora din cetățenii evrei arestați; deschiderea sediilor org. sioniste, și posibilitatea de a se împlini visul „plecarea în mase spre Eretz Israel”. Ultimele clase de liceu, ziarul de perete la care scriam săptămânal a scos în evidență calitatea mea de viitor ziarist. Primele articole au apărut la „Scânteia tineretului” Studiile la Facultatea de teatru și cinematografie, mi-au înlesnit afirmația în domeniul criticii de artă și litera. Colaborările cu Radioul, Ziarul din Cluj, Galați ș.a. mi-au înlesnit cariera. În paralel cu Liceul am frecventat clubul org. sioniste, ceea ce m-a determinat să-l chem pe tata la București pentru a depune actele de plecare la Mini. Interne. Peste an, i-am îndemnat să plece. Mie mi s-a refuzat cererile și în același timp ne-au îngreunat viața tinerei familii. Sunt peste 60 de ani de când am început viața, cariera de ziarist în Eretz Israel. La vârsta pensiei mai colaborez cu scrisul la diverse publicații în limba română precum „Gazeta românească” Israel, „Climatē literare” România și unele publicații din Canada și USA. Drumul lung, nenumărate obstacole dar datorită unei „vieții optime familiare” am posibilitatea de a putea crea și a fii activ.

MICHAİL STIGNIȚEANU, POETUL MAG DIN DACIA

Mircea DECIU

A primit de la ursitoare harul poeziei. Dar a rămas și un devotat al științei, având o sete neostoită de cunoaștere. Din tot ce a cules, dă și la alții. Fie că sunt din tagma lui de sacerdoți în haine albe de cercetători ai viului, fie că sunt din afara ei. Este o fire darnică, urmând o cutumă a oamenilor de știință, acum ocolită pe aici de unii în goană de titluri. Ceea ce tu afli se cuvine a fi împărtășit celor din breaslă. Însă pentru a fi înțeles de toți, le vorbește și în stihuri, asemenea preoților-inițiați din vechime.

Legăturile lui cu Dacia și martiri ei sunt profunde. Memoria strămoșilor devine dureroasă, dar și amenințătoare, în poezia Amintind Luptătorul, unde este evocat regele-erou Decebal.

Însă Michail Stignițeanu este un adevărat druid modern. Cercetător științific, a deschis drumul într-un domeniu nou, microscopia electronică de baleiaj. Când privești atât de adânc în tainele viului, capeți o experiență de neuitat. Înțelegi lumea altfel, căci te apropii de mâna Creatorului, Marele Veghetor. Puțini se bucură de un asemenea privilegiu. După ani de căutări, nu a mai răbdad, oricât de strângător ar fi fost. A scos totul la lumină. Mai ales pentru cei neinițiați. El dăruie cu multă generozitate, dând și din spiritul lui. Dăruie în versuri.

Precum druizii, vechi, dar și moderni, poetul dezvăluie tainele universului și ale materiei. Ne povestește începutul lumii în A fost odată, dar în același timp, trăim cu el reversibilitatea materiei vii în poezia Ciclul. Aici ne îndreptăm spre... începutul vechiului sfârșit. Caută să înlătore negura ce învăluie cosmogonia și ne aduce la începuturile creației. Dar, de fiecare dată ne amintește ...Și, dacă în rugă/Domnul din noi mai apare/ E ca un sunet/ Ce încă vibrează (Creație). Alternanța ființă-neființă, organic-anorganic impune o altă percepție a timpului, Și Domnul nu se arată/ prin semne, / e doar Netrecutul (poezia Încă).

De unde a aflat toate misterele? Poetul este un ales al tagmei, a primit revelația de la Marele Veghetor. Ne mărturisește în poezia Întrebare. Îi închină un adevărat imn Creatorului, numit Înaltul meu Veghetor (Pentru Cel Ce Zidește). Cu smerenia omului de știință se definește în limitele stării biologice, ...Un ghem de proteine/ Un hazard/ Un unicat genetic (Autoportret). Dar, peste această condiție de resemnare se suprapune magia unui blestem în Descântec nevрут. Există și o depășire a stării de împăcare. Ca și cum n-ar mai înțelege să-și accepte suferința, se întreabă: De ce Doamne, m-ai trimis pe pământ/ doar să plâng/ și să uit de iubire? (De ce Doamne?).

Deosebit de vechii druizi, la el copacul sfânt nu este stejarul. În universul poetului bradul apare încărcat de emoțiile copilăriei, căpătând sacralitatea. Îl întâlnim legat de Sărbătoarea Nașterii Domnului în Visări de Crăciun, unde casa adunase mirosuri de brad, dar și în poeziile Început de colind și Crăciun Sfânt. Brazii sunt prezenți alături de amintirea tatălui (Te-am căutat) sau în Mi-a fost dor.

În lumea lui Stignițeanu, calul devine o ființă legendară. Evocarea Tată al Tatălui Meu începe printr-un îndemn cu rezonanță magică, amintind de mitologia popoarelor ariene, unde calul avea și un rol psihopomp. Aici, pentru amintirea bunicului, caii trebuiau lăsați liberi într-un alt tărâm, tărâmul strămoșilor, În valea apelor strânse,/ din inima râurilor. Le dedică acestor ființe nobile un adevărat imn, având conotații triste privind trecerea timpului (Despre cai). Nu există asocierea cu apa, dar starea fluidă este prezentă prin lacrimi. La Cântarea Întâi legătura dintre cai și apă este evidentă. Unde-mi sunt caii, să fugă spre marea rotundă/ să-nvorbure apa, s-o facă furtună, se întreabă poetul. În Manifest caii sunt alegoric-malefici, născuți de neagra licoare/ Porniți în galop pe cai ucigașe.

Răzvrătirea poetului este marturisită Veghetorului în Protestul meu. În poezia Osândit la viață este o recunoaștere a darului divin, prima existență.

Răzbate din poezia lui Michail Stignițeanu o seninătate la trecerea într-o altă lume. Sentimentul acesta este evident în poezia Tribut. Dar această acceptare a unui dat transmite spre cititor o mare neliniște.

POEME

Michail STIGNIȚEANU

Întrebare

Tu nu știi
Că unitatea de măsură
A timpului
E doar amintirea ?
Iar fiecare amintire
Stă într-o clipă ?
Oare ai numărat vreodată
Câte clipe au trecut
Până la ultima ta
Amintire ?

Vânător de toamne târzii

Sunt vânător de toamne târzii
Și veghe am fost la vânatul de floare,
Ca din rodul străpuns de semnul de zi,
Să-mi rămână ascunse iubiri solitare,

Pușca o port în tolba de iarbă uscată,
Trăgaciul e ca un foșnet de frunze,
Alice-s boabe de ploaie, din lacrimi de
fată.

Ce cad peste arbori ca șoapte din buze,

Sunt vânător de toamne târzii,
Și mă apropii tiptil de ultima vreme,
Ochesc anotimpul, din el voi prânzi,
Și sătul voi uita atunci de poeme.

Pendulând

Prin toate spațiile universului
Timpul se măsoară pendulând
Într-un tic-tac continuu
Ca un fel de preludiu
Ce duce spre centrele negre
Care vor să înghită orice mișcare
Și noi, minuscule umbre,
Ale unui minuscul soare,
Pendulăm repetat
Între Yin și Yang
Între da și nu,
Între sămânță și rod,
Între nimic și un pic de ceva,
Între iubire și ne iubire,
Între a fi sau a nu fi.

MANIFESTARE CULTURALĂ DE PRESTIGIU LA CERCUL MILITAR IAȘI

Dan TEODORESCU

Duminică, 30 ianuarie 2022, sala de spectacole a Cercului Militar Iași a găzduit o nouă manifestare culturală de prestigiu, dedicată Zilei Culturii Naționale și poetului național Mihai Eminescu, Unirii Principatelor Române, în cadrul evenimentului având loc și trei lansări de carte plus un program artistic cu nume importante pe afiș. Principalul organizator a fost Liga Scriitorilor Români - Filiala Iași-Nord Est, în parteneriat cu Cenaclul de literatură și pictură „Octav Băncilă” al Cercului Militar Iași, Uniunea Creatorilor Profesioniști - Sucursala Iași și Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România - Filiala Iași.

După cuvântul de salut adresat publicului de către Dan

Teodorescu - președintele LSR - FINE și vicepreședintele UZPR - Filiala Iași, au urmat cele două conferințe tematice prezentate de ing. Solo Rotenstain: „15 ianuarie - Ziua Culturii Naționale la 172 ani de la nașterea poetului Mihai Eminescu” și „24 ianuarie - Unirea Principatelor Române”. Cele două conferințe au fost ilustrate și cu imagini sugestive la temele prezentate și au stârnit foarte mult interesul celor prezenți. În a doua parte a manifestării au avut loc cele trei lansări de carte, volumele puse în dezbatere publică fiind „Constructor în Cuibul Salamandrelor” (de Ilie Serediuc), „Moi je suis moi / Eu sunt eu” (volum bilingv, de Mariana Bendou) și „Omul care nu există” (de Mariana Cobzaru). Cărțile au fost prezentate de Martha Eșanu, Romeo Romila, Silvia Hodaș, Dan Teodorescu, Corina Matei Gherman. A fost lansată în public și revista „Nord-Est Cultural”, ajunsă la numărul 10 și care este editată de LSR - Filiala Iași-Nord Est

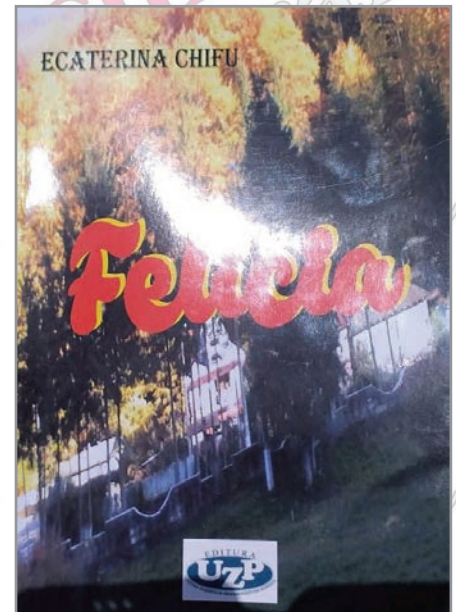
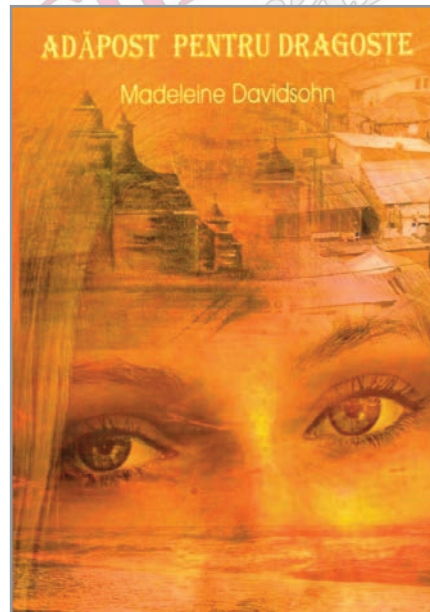
Evenimentul cultural din Dealul Copoului a fost presărat de multe momente artistice de calitate, la care și-au adus aportul Silvia Aboai, Adi Gegiuc, Aurel Niamțu, Ovidiu Enea, Elena Baston, Karla Ursu, respectiv Rodica Murgu, Anastasia Gîrneată, Doru Melnic, Ioan Hodaș (care a fost ales recent membru în Colegiul Director al LSR - FINE), Valeriu Rudolf, Giuliana Maria Moise, Lorenzo Marian Moise, Francesco Gabriel Moise și Ansamblul coral „Armonia”. Moderatorii manifestării au fost Benone Tiron, Corina Matei-Gherman și Dan Teodorescu, iar fotoreporterii de serviciu au fost Calistrat Robu și Silvia Hodaș, sonorizarea fiind asigurată de Bogdan Iordache. Partenerii media au fost: „Eroii Neamului”, „Rezervistul”, publicația de sport și cultură „Sport Fan Club”, Agenția de Presă „Așii Români” și „Vocea Ta” (din Nürnberg, Germania), Revista „Nord-Est Cultural”, Asociația Jurnaliștilor Români de Pretutindeni (AJRP - din Montreal - Canada), Sighet Online, Meridianul Iași-Vaslui-Bacău, Mangalia News, Confluente literare/Aspirații/Logos&Agape/Bumerang (Sydney - Australia).

Următoarea manifestare culturală cu public, care va fi găzduită tot de Cercul Militar Iași și care va avea aceeași organizatori este programată în ziua de sâmbătă, 26 februarie 2022, de la ora 11:00.

Cărți din biblioteca revistei Climate literare

Cogito
„A trăi înseamnă a înțelege”